

9 1090 (3)

OSZK HIRADÓ

XXIV. ÉVFOLYAM 1 - 2. SZÁM

- 1981 -

1-2

T A R T A L O M

KRÓNIKA

- 1 A Vezetői Tanács munkájáról /összeállította: SOMKUTI GABRIELLA/
- 3 Nemzetközi kapcsolatok - 1980. július - december /összeállította: GÖRGEYNÉ KOVÁCS KATALIN/
- 7 A KMK 1980. II. félévi nemzetközi kapcsolatai /összeállította: KOVÁCS LÁSZLÓNÉ/

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

- 9 KOROKNAI ÁKOSNÉ - SOLTÉSZ ZOLTÁNNÉ: Az 1980. év jelentősebb új szerzeményei
- 13 BÁNÁTI ISTVÁNNÉ: Katalógusainkról - Kiadói katalógus
- 15 ECSÉDY JUDIT: A Nova Posoniensiában írták ... / Beszélgetés Illyés Katalinnal/

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

- 17 s.e.: Negyven éve a Széchényiben
- 18 GERŐ ZSOLTNÉ: Ónódy Miklós

TÁJÉKOZÓDÁS

- 21 KASTALY BEATRIX: Restaurálás: külföldi tapasztalatok és együttműködési lehetőségek
- 24 Andruskó Károly kiállítása az OSZK-ban
- 25 ÉPÜLŐ ÚJ OTTHONUNK

IFJUSÁGI FÓRUM

- 26 A KISZ-élet hírei
- 26 ZIRCZ PÉTER - NAGY ZOLTÁN: Az Ifjúsági Bizottság 1980. dec. 29-i üléséről
- 28 JÁRDAY GYÖRGY: Megkérdeztük ...

KIADVÁNYAINK

- 29 ZÖLDI PÉTER: Meghalt a király, éljen a király! /Az új Repertóriumról/
- 30 SKALICZKI JUDIT: Az új hanglemez szolgáltatás

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

- 31 A pártszervezet életéből
- 32 Jelentés az OSZK bérhelyzetét vizsgáló bizottság munkájáról
- 41 Az OSZK MSZMP alapszervezetének 1981. I. félévi munkaterve
- 43 Rólunk írták
- 44 Szerkesztőségi oldal

O S Z K H I R A D Ó

Az Országos Széchényi Könyvtár MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és KISZ alapszervezetének lapja
XXIV. évfolyam 1-2. szám - 1981.

Felelős szerkesztő:
BOR KÁLMÁN

A szerkesztő bizottság elnöke:
NÉMETH MÁRIA

A szerkesztő bizottság tagjai:
BELITSKA-SCHOLTZ HEDVIG,
CSAPÓ EDIT, V. ECSÉDY JUDIT,
FERENCZY ENDRÉNÉ, GERŐ ZSOLTNÉ,
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ, KOVÁCS ILONA,
MOHOR JENŐ, NAGY ZOLTÁN,
PÁLINKÁS GYÖRGYNÉ, ROSTA LAJOSNÉ,
SOMKUTI GABRIELLA, SOMOGYI PÁLNÉ,
WIX GYÖRGYNÉ

A szerkesztőség munkatársai:
NÉMETH S. KATALIN, PÁZMÁN PÉTER,
SZENTE PÉTER

Szerkesztőségi titkár:
JUHÁSZ MÁRTA

A szerkesztőség címe:
BUDAPEST, VIII. Múzeum krt. 14.
fszt. 6. Telefon: 330-393
Postacím: 1827 Budapest, Pf. 486.
Szerkesztőségi fogadóóra:
szerda du. 4 órától 1/2 6-ig
Lapzárta minden páratlan hónap
utolsó keddjén.
Legközelebbi lapzárta: márc. 31.

Felelős kiadó:
SUSÁNSZKY ZOLTÁNNÉ

Készült az Országos Széchényi Könyvtár sokszorosító üzemében,
460 példányban, 6 A/5 kiadói
ív terjedelemben
Munkaszám: **81/122**
Budapest, V. Guszev utca 1.
Felelős vezető:
ROSTA LAJOSNÉ

KRÓNIKA

A könyvtár Vezetői Tanácsa 1980. december 18-án megtárgyalta az MM Könyvtári osztálya által, szakértők bevonásával lefolytatott célvizsgálatnak a Könyvtári osztály által elkészített összefoglaló jelentését /Jelentés az OSZK-ban lefolytatott célvizsgálatról/. A Vezetői Tanács elfogadta az MM Könyvtári osztálya által megfogalmazott - az OSZK Vezetői Tanácsa ülése alapján részben módosított - javaslatokat és a minisztérium által kívánt intézkedési tervben szabja majd meg a javaslatok realizálásának módjait és ütemét.

→ A célvizsgálat eredményeinek ismertetésére lapunk más helyén visszatérünk.

A Vezetői Tanács ezután Tőkés Lászlóné: "A szakkatalógus rekonstrukciójának értékelése, a katalógus további sorsának lehetőségei" c. előterjesztést tárgyalta meg.

Az előterjesztés röviden vázolta a szakkatalógus jelenlegi állapotát és az 1965 óta folyó rekonstrukció eredményeit. Ezek szerint a szakkatalógus jelenleg kb. 1,5 millió cédulát tartalmaz és évente 40.000-45.000 új cédulával gyarapszik. A művek megjelenési ideje szerint három részre tagolt: - 1800 előtt megjelent kiadványok; - 1801-1945 között megjelent kiadványok; - 1945 után megjelent kiadványok; de kivétel a 8 és 9 főosztály 1801-től végig együtt kezelt anyaga. A kurrens gyarapodás mindhárom korszak katalógusának anyagát érinti, a feldolgozott könyvek megoszlásától függő arányban. A rekonstrukciós munkák megindulása óta összesen mintegy 950.000 cédula került átszerkesztésre, részben gyorsított revízióval, részben az anyag teljes ujrászakozásával. Így a katalógus tulnyomó része ma már rendezett, jól áttekinthető csoportokra tagolt, következetes rendszerben használható állapotban van. Hátralévő feladat még kb. 80.000 cédula rekonstrukciója, valamint kb. 50.000 már rekonstruált cédula szakjelzet-változás miatt ismételten szükségessé vált átszerkesztése. A hátralévő feladatok elvégzéséhez még kb. 1-2 év szükséges. Ekkor a teljes katalógus az ET0-módosítások alkalmazása szempontjából egységes szintre kerül. A katalógus további sorsának eldöntését az 1977-es vezetői tanácsi előterjesztés, ill. határozat a rekonstrukció befejezése utánra halasztotta.

A továbbiakban az előterjesztés a szakkatalógus további sorsának döntést befolyásoló tényezőivel foglalkozott. Megállapította, hogy a korábbi feltételezésekkel ellentétben az új címleírási szabvány szerint vagy új sokszorosítási eljárással készült katalóguscédulák megjelenése nem befolyásolja a katalógus folytatásának vagy újakezdésének

eldöntését. Ugyanigy nem meghatározó az ETO-módosítások alkalmazásának kérdése sem, annál is inkább, mivel az ETO-módosítások, ill. változások üteme az utóbbi időben lelassult. Az MNB anyagából készült katalóguscédulákkal végzett kísérleti munka pedig azt igazolta, hogy a katalógustól független szakozás csak adaptálással szerkeszthető katalógussá, így az adaptálás szükségessége a régi katalógus folytatása vagy új katalógus kezdése esetén egyaránt fennáll. Mivel az új megjelenésű művek mellett a feldolgozásnak kb. 1/3-át a régebben kiadott művek jelentik, a régi katalógusok folyamatosan gyarapodnak és véglegesen nem zárhatók le. Végül a katalógus használata és a tájékoztatás szempontjából újabb /immár negyedik!/ katalógus kezdése a munkát jelentősen nehezítené. A szisztematikus katalógus jó tagoltsága és áttekinthetősége csak bizonyos mennyiségen felül érvényesül, az 1945 utáni anyag még nem olyan nagyságrendű, hogy tagoltsága túlzott lenne.

Foglalkozott ezután az előterjesztés a tárgyszó-katalógus kérdéseivel is: "A szakirodalom és a szakemberek véleménye - írja -, valamint a gyakorlat is megoszlik a szisztematikus és a tárgyszó-katalógus alkalmazási területeit, létjogosultságát és felhasználhatóságát illetően. Az állásfoglalást egyrészt a hagyományok, másrészt a rendelkezésre álló technikai lehetőségek is döntően befolyásolják." Az érvek és ellenérvek felsorakoztatása után a javaslattevő úgy látja, hogy az OSZK jelenlegi helyzetében nem indokolt és nincsenek is meg az adott feltételek egy új tárgyszó-katalógus kezdésének.

A Vezetői Tanács rövid vita után az alábbi határozatokat hozta:

1. A szakkatalógus rekonstrukcióját a jelenleg érvényes szabályok és határozatok szerint be kell fejezni 1982 végéig.

2. Az ETO-módosítások alkalmazásának szabályozása a katalógusrekonstrukció befejezése után is szükséges. A módosítások bevezetésének ütemét és mértékét, hatályának kiterjedését - szakonként és korszakonként differenciáltan, a szakkatalógus és az MNB gyakorlatát egyeztetve - kell meghatározni és a folyamatos katalógusszerkesztés keretében végrehajtani.

3. Új, negyedik szakkatalógus kezdése sem a jelenlegi feldolgozási rendszerben, sem az egséges feldolgozás keretében nem indokolt. A vári olvasószolgálat tevékenysége megnyugtatóan alapozható a rekonstruált és folyamatosan fejlesztett jelenlegi katalógusra, amelyből a tematikus tájékoztatást a feltárást végzők szakismereteire és katalógusrendszer-ismereteire építve kell kialakítani.

4. A távolabbi perspektívával számolva, a hagyományos cédulakatalógus meghatározott évvel történő lezárása, a gépi on-line rendszerű tematikus visszakeresés megvalósítása, a technikai és anyagi feltételek megteremtése, ill. megtervezése érdekében a könyvtári jellegű szellemi előkészítő munkálatokat a Szakozó osztály fokozatosan kezdje meg.

Összeállította: Somkuti Gabriella

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

1980. július-december

Munkatársaink külföldön

Személycsere keretében

A szocialista országok könyvtáraival fennálló személycsere keretében december végéig az alább felsorolt munkatársaink voltak tanulmányuton:

Nagy Zsoltné /Katalogizáló osztály/ szeptember 7 nap, Leningrád, Szaltikov-Scsedrin Könyvtár - A feldolgozó és katalogizáló munka tanulmányozása.

Mártonffy Attila /Nemzetközi Csereszolgálat/ szeptemberben 7 nap, Pozsony, Egyetemi Könyvtár - Kiadványcsere megbeszélések.

Fried István /Olvasószolgálat/ szeptemberben 6 nap, Zágráb, Egyetemi és Nemzeti Könyvtár - A tájékoztató szolgálat tanulmányozása és hungarika kutatás.

Patay Lászlóné /MNB Szerkesztőség/ szeptemberben 7 nap, Lipcse, Deutsche Bücherei - Gépesítési tapasztalatcsere és a központi cédulaellátás kérdésének tanulmányozása.

Antónya Zsuzsanna /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ szeptemberben 5 nap, Krakkó, Egyetemi Könyvtár - Bibliográfiai adatkiegészítés.

Fejes Józsefné /Könyvtárközi Kölcsönzés/ szeptemberben 6 nap, Berlin, Deutsche Staatsbibliothek - Tájékozódás könyvtárközi kölcsönzési kérdésekről.

Bán Katalin /Könyvtárközi Kölcsönzés/ októberben 6 nap, Varsó, Nemzeti Könyvtár - A könyvtárközi kölcsönzés rendszerének tanulmányozása.

Borsa Gedeon /RMNY Bibliográfiai csoport/ októberben 12 nap, Belgrád, Nemzeti Könyvtár - Hungarika kutatás.

Vásárhelyi Judit /RMNY Bibliográfiai csoport/ októberben 6 nap, Zágráb, Egyetemi és Nemzeti Könyvtár - Hungarika kutatás.

Z. Héjjas Eszter /Régi Nyomtatványok Tára/ októberben 6 nap, Zágráb, Egyetemi és Nemzeti Könyvtár - Hungarika kutatás.

Losonci Andrásné /Könyvtárközi Kölcsönzés/ októberben 6 nap, Moszkva, Lenin Könyvtár - Könyvtárközi kölcsönzési tapasztalatcsere.

Bor Kálmán /Gyarapítási osztály/ októberben 8 nap, Ujvidék, Matica Srpska Könyvtára - Tájékozódás hungarika beszerzési lehetőségekről, a belgrádi nemzetközi könyvvásár megtekintése.

Rácz Aranka főosztályvezető októberben 6 nap, Berlin, Deutsche Staatsbibliothek - Részvétel a központi katalógus- és könyvtárközi kölcsönzési szakértők konferenciáján, a szocialista országok nemzeti könyvtári együttműködése keretében.

Kondor Imréné /Könyvek Központi Katalógusa/ októberben 6 nap, Berlin, Deutsche Staatsbibliothek - Részvétel a központi katalógus- és könyvtárközi kölcsönzési szakértők konferenciáján, a szocialista országok nemzeti könyvtári együttműködése keretében.

Ferenczy Endréné főosztályvezető novemberben 6 nap, Lipcse, Deutsche Bücherei - Részvétel a kötelezpéldány szakértők munkaértekezletén, a szocialista országok nemzeti könyvtári együttműködése keretében.

Kiszely Olivérné /Nemzetközi Csereszolgáltat/ novemberben 7 nap, Ujvidék, Matica Srpska Könyvtára - Kiadványcsere megbeszélések.

Velencei Katalin /Régi Nyomtatványok Tára/ novemberben 9 nap, Krakkó, Egyetemi Könyvtár - Hungarika kutatás.

Óvári Sándor igazgató decemberben 5 nap, Ujvidék, Matica Srpska Könyvtára - A két könyvtár közötti kapcsolatok kérdéseinek megbeszélése.

Németh Mária tudományos titkár, decemberben 7 nap, Ujvidék, Matica Srpska Könyvtára - A tudományos tevékenység tanulmányozása.

Vásárhelyi Judit /RMNY Bibliográfiai csoport/ decemberben 6 nap, Ujvidék, Matica Srpska Könyvtára - Hungarika kutatás.

* * *

Részvétel nemzetközi konferenciákon /nem személycserés alapon/

Kastaly Beatrix /Hírlap-állományvédelmi osztály/ Cambridge-ben a könyvtári, levéltári és grafikai anyagok konzerválásával foglalkozó konferencián vett részt /szeptember, 8 nap/.

Patay Pálné /Térképtár/ Kismartonban Mária Teréziával foglalkozó ülészen vett részt /október, 5 nap/.

Fallenbüchl Zoltán /Kézirattár/ Kismartonban Mária Teréziával foglalkozó ülészen vett részt /október, 5 nap/.

Fried István /Olvasószolgáltat/ Kismartonban Mária Teréziával foglalkozó ülészen vett részt /október, 5 nap/.

Fügedi Péterné főosztályvezető Prágában az UNESCO könyvtárgépesítési konferenciáján vett részt /október, 5 nap/.

Sipos Márta /MNB Szerkesztőség/ Prágában az UNESCO könyvtárgépesítési konferenciáján vett részt /október, 5 nap/.

Szilvássy Zoltánné /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ Párizsban az ISDS igazgató tanácsi ülésén vett részt /november, 4 nap/.

Sonnevend Péter /Repertórium Szerkesztőség/ Moszkvában INTERINFORMKULTURA konferencián vett részt /november, 5 nap/.

* * *

Egyéb kiutazások

Heltai János /RMNY Bibliográfiai csoport/ a kulturális minisztériumok személycseréje keretében hungarika kutatást végzett Szlovákiában /július, 10 nap/.

Török Sára /Olvasószolgáltat/ ösztöndijas nyelvi továbbképzésén vett részt Olaszországban /július közepétől 1 hónap/.

Szücs Jenőné /MNB Szerkesztőség/ ösztöndijas tanulmányuton van az Egyesült Államokban és könyvtárgépesítési ügyekben tájékozódik /augusztustól 6 hónapig/.

Németh S. Katalin /Olvasószolgálat/ a kulturális minisztériumok személycseréje keretében hungarika kutatást végzett Szlovákiában /augusztus, 10 nap/.

Borsa Gedeon /RMNY Bibliográfiai csoport/ előadást tartott Kremsben, az Osztrák Könyvtáros Egyesület találkozóján /szeptember, 3 nap/.

Patay Pálné /Térképtár/ ösztöndijas hungarika kutatóuton volt Szlovákiában /szeptember, 2 hét/.

Plihál Katalin /Térképtár/ ösztöndijas hungarika kutatóuton volt Szlovákiában /szeptember, 2 hét/.

Havasi Zoltán főigazgató-helyettes ösztöndijas tanulmányuton volt Franciaországban /október, 2 hét/.

Soltész Zoltánné /Régi Nyomtatványok Tára/ a kulturális minisztériumok személycseréje keretében hungarika kutatást végzett az NDK-ban /október, 8 nap/.

Vizkelety András /Kézirattár/ kiállításra kölcsönadott dokumentumokat hozott vissza Admontból /október, 3 nap/.

Murányi Árpád /Zeneműtár/ ösztöndijas hungarika kutatóuton volt Lengyelországban /október, 1 hónap/.

Nagy László /Kézirattár/ ösztöndijas hungarika kutatóuton van Ausztriában /novembertől 3 hónapig/.

Kunszabó Ferenc /Olvasószolgálat/ kutatóuton járt Genfben /november, 2 hét/.

Heltai János /RMNY Bibliográfiai csoport/ ösztöndijas hungarika kutatóuton volt Szlovákiában /november, 2 hét/.

Ferenczy Endréné főosztályvezető Helsinkiben a Magyar Intézet könyvtárát készítette elő a megnyitásra /november, 7 nap/.

Hajdu Livia /Katalogizáló osztály/ Helsinkiben a Magyar Intézet könyvtárát készítette elő a megnyitásra /november, 7 nap/.

Kastaly Beatrix /Hírlap-állományvédelmi osztály/ ösztöndijas tanulmányuton volt Spanyolországban, restaurálási módszerek tanulmányozása céljából /november, 2 hét/.

Kozocsa Ildikó /Restauráló laboratórium/ restaurálási tapasztalatcserén volt Spanyolországban /november, 1 hét/.

Külföldi vendégeink

Személycsere keretében

Bulgária

A szófiai Nemzeti Könyvtárból M. Kocsmarova a katalogizáló munka szervezetével ismerkedett.

Csehszlovákia

A prágai Státni Knihovnából S. Matejovcová a könyvtárügy szervezetét és módszertani

irányítását tanulmányozta a KMK-ban, M. Fiedlerová az olvasószolgálat működéséről, B. Roubičková a külföldi irodalom beszerzési lehetőségeiről tájékozódott.

A martini Matica Slovenskából A. Moricová régi, szlovák vonatkozású nyomtatott anyagokban kutatott.

Jugoszlávia

A belgrádi Nemzeti Könyvtárból M. Živanov a szerb retrospektív bibliográfiához gyűjtött adatokat.

Az ujvidéki Matica Srpska Könyvtárból M. Čurčić a hírlapgyűjtemény vajdasági szerb-horvát nyelvű, Heinermann P. a magyar nyelvű anyagában kutatott, M. Šajinović korábban megkezdett színháztörténeti és kisnyomtatványtári kutatásait folytatta.

Lengyelország

A varsói Nemzeti Könyvtárból R. Szafranski a reprográfiai és állományvédelmi munkák szervezésével ismerkedett.

A krakkói Jagello Egyetem Könyvtárból U. Pacult állománygyarapítási lehetőségekről tájékozódott.

NDK

A berlini Deutsche Staatsbibliothekből A. Schmitt a különgyűjtemények munkaszervezéséről gyűjtött tapasztalatokat, L. Penzold a hírlap-állományvédelmi munkáról.

A lipcsei Deutsche Büchereiből W. Sembritzki és C. Grieser gazdasági és pénzügyi tapasztalatcserére érkezett, H. Höhne a katalógizáló munka szervezését, K. Wenkel az olvasószolgálati és az állományvédelmi munkát vizsgálta.

Szovjetunió

A kievi Ukrán Állami Köztársasági Könyvtárból V. Sz. Babics igazgató és Z. A. Pecsenyeczszkaja, az Ukrán Kulturális Minisztérium Könyvtári osztályának vezetője együttműködési tárgyalásokra érkezett.

A személycsere keretében Magyarországon hosszabb időt töltő vendégeink kísérésében, tolmácsolásában a könyvtár számos munkatársa vett részt. Az OSZK Hiradó nyilvánossága előtt köszönjük meg alább felsorolt munkatársainknak, hogy segítettek a "házigazdai" teendők ellátásában, s hozzájárultak ahhoz, hogy a külföldi kollégák kellemes benyomásokkal távozzanak a Széchényi Könyvtárból: Baranyi Olga, Bárdosy Éva, Beck Ivánné, Bor Kálmán, Gulyás-Horváth Gabriella, Heltai János, Karácsonyi Rózsa, Kiszely Olivénné, Koroknai Ákosné, Orvos Mária, Réti Lászlóné, Sándor Istvánné, Simon Miklósné, Süle Gábor, Szalai G. Rozália, Szöllősi Éva, Vásárhelyi Judit, Wolf Magda, Zsigmondy Árpádné.

A külföldi vendégek fogadásában, mint minden évben, 1980-ban is tetemes munka hárult a Kézirattár és a Régi Nyomtatványok Tárának munkatársaira. Az itt dolgozó kollégák számos alkalommal mutatták be a két gyűjteményt a különböző országokból érkezett látogatóknak.

Jelentősebb külföldi látogatók és kutatók

Juliusban Kalapis Zoltán újvidéki újságíró a Bartók-család bánáti kapcsolatait kutatta, Dégh-Vázsonyi Linda az észak-amerikai Indiana Egyetem tanára néprajzi munkákban, Gömöri György Cambridge-i egyetemi tanár 17. századi kéziratokban buvárkodott. Augusztusban Ph. Fehl, az észak-amerikai Illinois Egyetem művészettörténész tanára az egyik Corvina megtekintésére érkezett. Szeptemberben Juhász István, a kolozsvári egyetem tanára a 17. századi függetlenségi mozgalmak irodalmában kutatott; a Lengyel Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetéből Jerzy Nowak Rákóczi Ferencről, a marosvásárhelyi Új Élet szerkesztője, Varró Ilona Kaffka Margitról, a bécsi egyetem docense, dr. Csáky Móric Széchényi Ferencről gyűjtött anyagot. Októberben fogadtuk a kubai Kulturális Minisztérium Könyvtári osztályának munkatársnőjét, C. D. Pentont, valamint M. M. Gilartot, a santiagoi Területi Tanács Kulturális osztályáról, és tájékoztattuk az OSZK munkájáról és nemzeti könyvtári szerepéről a magyar könyvtári hálózatban. Ebben a hónapban kutatott állományunkban a budapesti Szovjet Nagykövetség munkatársa, Zarileiski Viraki; 14-19. századi kéziratok érdekelték Cacione Andreit, az aradi Levéltár igazgatóját; magyarországi néprajzi kiadványok Faragó Józsefet, a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetem kutatóját; modern magyar irodalmi művek Rákos Pétert, a prágai Károly Egyetem docensét. A bukaresti Akadémiai Könyvtárból Simonescu professzor neves könyvtárakról szóló rádióelőadását készítette elő az OSZK-ban; Beke György kolozsvári író magyar hírlapokban kutatott; Párizsból Karády Viktor szociológus a felszabadulás előtti magyar középiskolákról gyűjtött anyagot; E. Maticena olasz filmesztéta a mai magyar filmről, D. Escarpit, az Université de Gascogne oktatója pedig a gyermekirodalomról. Novemberben Richard Pražák egyetemi docens a cseh-magyar kulturális kapcsolatokkal, Kiszely Gábor, a bonni Rheinischer Merkur újságírója Madách Mózes c. drámájával foglalkozott.

Szeptemberben az Országos Műszaki Könyvtárban rendezett nemzetközi szabványosítási szeminárium külföldi résztvevőinek mutattuk be két különgyűjteményünket.

Összeállította: Görgeyné Kovács Katalin

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ

1980. II. félévi nemzetközi kapcsolatai

Kiutazások

Jul. 14-19. Kenyéri Katalin a Methodisches Zentrum für wissenschaftliche Bibliotheken és a KMK közötti együttműködési egyezmény keretében az NDK-ban járt tanulmányúton, ahol a könyvtári jogszabályok kérdését tanulmányozta.

- Szept. 9-17. Az NDK Methodisches Zentrum für wissenschaftliche Bibliotheken Gothában a könyvtári közönségkapcsolatok kérdéseivel foglalkozó szemináriumot rendezett, amelynek Pelejte Tibor meghívott résztvevője volt és előadást is tartott.
- Okt. 1-16. Sente Ferenc Ausztriában járt ösztöndijas tanulmányuton.
- Okt. 6-12. Katsányi Sándor a kulturális munkaterv keretében Csehszlovákiában járt tanulmányuton, ahol a könyvtárosképzés és továbbképzés kérdéseit tanulmányozta.
- Okt. 13-17. Skaliczki Józsefné, Kovács Lászlóné és Cavalloni Gyöngyi Csehszlovákiában voltak tanulmányuton a kulturális munkaterv keretében, ahol tanulmányozták a zenei könyvtárakat, az av dokumentumok könyvtári kezelését, a könyvtári közönségkapcsolatok és a reprográfia kérdését.
- Okt.27.-nov.2. Szina Tivadarné az Állami Lenin Könyvtár és a KMK közötti közvetlen együttműködés keretében a Szovjetunióban járt tanulmányuton, a könyvtári munkaszervezés kérdéseit tanulmányozta.
- Nov. 3-9. Kovács Katalin Lengyelországban járt tanulmányuton, a Varsói Könyv- és Olvasáskutató Intézet és a KMK közötti együttműködés keretében, a könyvtári külögyűjtemények kezelését tanulmányozta.
- Nov.17-22. Bartos Éva és Gereben Ferenc részt vettek a Német Demokratikus Köztársaságban rendezett nemzetközi olvasáskutató konferencián és egy-egy előadást is tartottak.
- Nov. 24-30. Csapó Edit Bulgáriában járt a Cirill és Method Könyvtár vendégeként az intézményeink közötti közvetlen együttműködés keretében, ahol könyvtárosképzési és továbbképzési kérdéseket tanulmányozott.
- Dec. 7-13. Mándy Gábor a KMK költségén Bulgáriában járt és a könyvtárak szakrészleget tanulmányozta.
- Okt. 8-21. Fodor András Görögországban járt ösztöndijas tanulmányuton.

* * *

Fogadások

- Szept.3. Intézetünknel járt Kaula indiai könyvtáros, Bereczky László tájékoztatta őt a KMK munkájáról.
- Szept. 3-10. Brigitte Völkel, a Methodisches Zentrum für wissenschaftliche Bibliotheken munkatársa volt intézetünk vendége a közvetlen együttműködés keretében. Hazánkban könyvtárgépesítési kérdéseket tanulmányozott.
- Szept. 15-21. A nemzetközi könyvtárépítési kézikönyv szerkesztőbizottsági ülését Budapesten rendeztük 3 NDK-beli, 1 csehszlovákiai, 1 bolgár és egy szovjet szakértő részvételével.

- Szept. 17-23. Tanulmányuton Magyarországon járt Adam Fuczek lengyel könyvtáros, a legnicai vajdasági könyvtár igazgatóhelyettese. Az MM vendége volt, szakmai programját a KMK állította össze.
- Szept.24-okt.1. Stava Matejovcova, a prágai Statni Knihovna munkatársa az OSZK vendégeként járt hazánkban, szakmai programját intézetünk készítette, mivel könyvtártudományi módszertani kérdéseket tanulmányozott.
- Okt. 6-12. Stojan Indzsev, a bolgár Cirill és Method Nemzeti Könyvtár igazgatóhelyettese volt a személycsere keretében intézetünk vendége, módszertani kérdéseket tanulmányozott.
- Okt. 19-25. Andrzej Zieliński / varsói Könyv- és Olvasáskutató Intézet / intézetünk vendégeként olvasáskutatói kérdéseket tanulmányozott hazánkban.
- Okt.20-nov.1. Cila Delia Penton és Maria Mida Gilart kubai könyvtáros vendégeknek készítettünk szakmai programot, akik a Művelődési Minisztérium vendégeiként tartózkodtak hazánkban.
- Nov.1. Laak Sovirta finn szakember, az MTA vendége járt egy alkalommal a KMK-ban az információs rendszerek kérdésének tanulmányozására.
- Nov.24-dec.2. Az MM vendégeként két lengyel könyvtáros tanulmányozta a megyei könyvtárak munkáját, Maria Fraczek, a gdański megyei könyvtár igazgatóhelyettese és Ryszard Bieniecki, a kaliszi megyei könyvtár igazgatója.
- Nov. 25. Kubikova, a cseh oktatási minisztérium és Kiselova, a pozsonyi oktatási minisztérium munkatársai az MM vendégeiként jártak hazánkban, tájékoztattuk őket intézetünk munkájáról.

Összeállította: Kovács Lászlóné

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRÓL

Az 1980. év jelentősebb új szerzeményei

Kéziratok

1980 folyamán a Kézirattár 88 tételben 11.971 darab kéziratot szerzett be. Ez a szám a tervezett 11.000 darabot meghaladja, ha nem is éri el a korábbi évek kiemelkedő nagyságrendjét.

Időrendben haladva, előbb két XIX. századi történeti érdekű hagyaték-töredéket említenénk. Szilágyi Virgil fennmaradt kézíratait és családi iratait vásároltuk meg. Szilágyi Virgil 48-ban a forradalom katonája, majd az emigrációval konspiráló politikus, végül pedig az 1880-as években kormánypárti képviselő. A történettudomány mind ez ideig nem dolgozta fel pályaképét, noha a múlt század jellegzetes karakterű politikusa és publicistája volt. Színnyei 1500 cikk szerzőjének tudja. A dokumentumok között igen érdekesek alapalapítási kísérleteinek rendőri engedélyei, fogalmazványai, a legjelentősebb azonban Giuseppe Mazzini, olasz író és az egységes Olaszországért harcoló politikus két levele. A francia nyelvű levelek a lehetséges együttműködés - mindmáig publikálatlan - dokumentumai.

A Stargardt antikvár-cég aukcióján vettük meg Mogyoródy Adolf hagyatékának töredékét. Mogyoródy szintén a szabadságharc.tisztje volt, aki a világosi fegyverletétel után külföldre szökött. 1859-ben belépett az olaszországi magyar légióba, 1861-ben az Acqui-i telep parancsnoka, 1866-ban a Klapka légióban dandárparancsnok. Az emigráció vezetői intenzív levelezést folytatott: Klapka György 1860-1864 között 13, Kossuth Lajos 1861-1863 között 15 levelet intézett hozzá, amelyek az irategyüttesben fennmaradtak. Mindkét levélíró az emigráció belső életéről, viszályairól, s a magyarországi nemzetiségek lehetséges összefogásáról írt bizalmas hangon az ézredesnek. A Mogyoródy-hagyaték e töredéke az eddig ismert forrásokat egészíti ki új adatokkal.

Ugyanezen aukción három zenetörténeti vonatkozású levél is birtokunkba jutott. Goldmark Károly ismeretlen címzettet tudósít a Sába királynője előadásáról, Kodály Zoltán 1923-ból datált levele pedig Prunières francia zenei író-t informálja a Psalmusról.

Itt kell megemlíkezni egy ugyancsak zenetörténeti dokumentum-együttesről, amely ajándék útján került a Kézirattár állományába: Zipser Emilné hagyatékát a külföldön élő örökösök juttatták gyűjteményünkbe. Zipser Emilné hosszú évekig levelezett Pablo Casals-szal, a hagyatékban 40 hosszú és sok érdekes biográfiai mozzanatot tartalmazó levél található a híres előadóművészről.

XIX. századi kiemelt irodalmi hagyatékunk a Justh Zsigmond fond: ez évben újabb 50 levéllel gyarapodott. A levelek Feszty Árpádhoz és feleségéhez szólnak. Justh külföldi utjairól írt levelei méltó párjai híres naplójának. E levelek ugyan nagyobbbrészt publikáltak, a filológia számára mégis fontosak, hiszen a teljes Justh-kiadás még várat magára.

Több XX. századi anyagunk kiegészült újabb anyagrészekkel. - Ady-gyűjteményünk gyarapodott három régen lappangó, dedikált kötettel. Az ajánlások Földessy Gyulához, Ady kedves emberéhez, későbbi avatott értelmezőjéhez szólnak. A kötetek: az Új versek, a Menekülő élet és a Ki látott engem. Mindhárom kötet tele van Földessy feljegyzéseivel, jegyzeteivel, verstani előmunkálataival.

Németh László utolsó korszakából származó levelekkel és a Sajkódi esték c. kötet egy esszéjének, a Macaulay és az angol műhely címűnek első fogalmazványával fejleszthettük Németh László-gyűjteményünket.

Johannes Paep azokhoz a budai könyvkiadókhöz tartozott, akik jelentős részt vállaltak a hazai egyházmegyéek szerkönyveinek kiadatásában. Az esztergomi egyházmegye breviariuma két ízben is - 1497-ben Georgius Arrivabenus, 1511-ben Nikolaus de Franckfordia sajátján - az ő költségén jelent meg Velencében. Új szerzeményünk semmi rokonságot nem mutat ezekkel a kiadásokkal. Betűtípusai, iniciáléi Johannes Emericus készletéből valók, de a nyomdász neve nem szerepel a kötetben. Bizonyára azért, mert a speyeri származású Johannes Emericus 1495-től főleg Luca Antonio Giunta számára dolgozott; a cambridge-i nyomdatörténész, F. J. Norton szerint e cég alkalmazottja lehetett. Talán ezért is hallgatta el nevét a budai könyvkiadó, Johannes Paep költségén kinyomtatott magyarországi rendeltetésű liturgikus könyvekben: így az 1499-es pécsi, 1502-es esztergomi misekönyvben, valamint a most megszerzett, szép esztergomi breviariumban.

Mint korai magyar nyelvű nyomtatvány érdemel említést egy ritka Manlius-kiadvány - Vizaknai Gergely: Az keresztényi tudománynak egynéhány fő artikulusiról. Sicz, 1593. RMK. I.273 - amelyből eddig csupán egy címlap nélküli, körülvágott példány és egy töredék volt hazai könyvtárainkban, valamint a nagyszombati nyomdát alapító Telegdi Miklós egyik művének - Az evangeliomoknak ... harmadik része. Nagyszombat, 1580. RMK.I.176 - különlegesen szép példánya.

A Nagyszombat látképével díszített címlapja miatt becses Prognosis astrologica /Nagyszombat, 1661. RMK.II.972/ a Thulins Antikvariát közvetítésével került Könyvtárunkba. Ugyanettől a svéd cégtől szereztük meg a Gracza János besztercebányai igazgató ellen írt Vindex vindiciarum című mű 6. és 7. füzetét, amely önálló címmel - Faber Matthias: Wunderseltzame Abendtheur - 1650-ben Bécsben jelent meg.

A hollandiai Rosenthal-cégtől vásároltuk a Vollführung der sonderlichen und wunderlichen Gedanken című, 1657-ben megjelent röplapot /Röpl. 594a/, amely versben foglalja össze az európai uralkodók - köztük II. Rákóczi György erdélyi fejedelem - nézeteit a korabeli politikai helyzetről.

Egy másik értékes hungarikum, Constantinos Porphyrogenitos bizánci császár De administrando imperio című munkája /Lyon 1611. App.H. 3173/, a magyar őstörténet egyik alapvető forrása. Az aranyozott színes papírkötésű kis könyv egykor Ballagi Aladáré volt, s az ÁKV 1980. évi könyvaukcióján került ismét könyvpiacra. Ugyancsak aukciós vétel Erasmus De civilitate morum puerilium-jának 1565. évi augsburgi kiadása /Ant. 7854/. Az igen jó állapotban, kéziratos hártakötésben fennmaradt értékes kötet 1626-ban Kapronczay István, majd a neves gyűjtő Ernst Lajos tulajdona volt.

Nem magyar vonatkozása, hanem ritkasága miatt érdemel említést az az 1510-es évekből származó, egybekötött, négy római nyomtatvány /Ant. 7847/, amelyben Pomponius Laetus és más humanista írók művei alapján tanulmányozhatók Róma régiségei, műemlékei. Hasonlóképpen az a két Luther-röplap - Eyn Sendebrieff von dem harten buchlin widder die bauren, 1525. Ant. 13581; Ain brieff an dye Christen zu Strassburg wider den schwermer gayst, 1525. Ant. 13582 -, amelyekből Josef Benzing kitűnő Luther-bibliográfiája is csupán néhány példányt ismer.

Soltész Zoltánné

Katalógusainkról

A Széchényi Könyvtár katalógusairól teljes képet nyújtó kiadvány Faragó Lászlóné és Haraszthy Gyula összeállításában 1972-ben jelent meg. Azóta katalógusrendszerünk több vonatkozásban továbbfejlődött, új katalógusok indultak, régi katalógusok rekonstrukcióját kezdtük meg vagy fejeztük be. A jövőben néhány ilyen eredményről, és elvégzett munkáról szeretnénk beszámolni, hiszen e munkálatok célja az, hogy minél több segédeszközt adjunk a tájékoztatás és a könyvtárhasználók kezébe. Minél sokoldalubb és megbízhatóbb feltárással biztosítsuk értékes gyűjteményünk hasznosítását.

1975 januárjától új katalógussal, a kiadói katalógussal egészült ki az olvasók szolgálatában álló könyvkatalógus rendszerünk. Az 1974-es év kísérleti év volt, a cédulaanyag nem öleli fel a teljes 1974-es év könyvtermését, ezért célszerű volt a katalógust 1975-tel kezdeni.

A kiadói katalógus elsősorban azoknak az olvasóknak ad felvilágosítást, akik a keresett kiadvány főbb adataira nem emlékeznek, csak a kiadó nevére, vagy valamelyik kiadó egy-egy évi munkásságára kíváncsiak.

A katalógus a Magyarországon kiadott és a Széchényi Könyvtárban feldolgozott könyvek leírását tartalmazza. Tehát a periodikumok, az aprónyomtatványok, a különlenyomatok nem tartoznak a katalógus gyűjtőkörébe.

A katalógus rendezése az ISBN /International Standard Book Number/ szám alapján történik. Az ISBN, azaz a szabványos nemzetközi azonosító könyvszám rövid és egyértelmű azonosító jel, tízjegyű száma valamely könyv /kiadvány/ egyedi félreérthetetlen jelölésére szolgál. Az ISBN a könyvet előállításának pillanatától kíséri, és éppolyan része a könyvnek, mint a szerző neve és a könyv címe.

Az ISBN számmal ellátott könyvet bármely országban egyértelműen azonosítani lehet. Az ISBN egyszerűsíti a könyvtári nyilvántartást, megkönnyíti a könyvtárközi kölcsönzést, a nemzetközi cserét, és lehetővé teszi a kiadói, könyvkereskedelmi ügyvitel korszerűsítését. Az ISBN-szám jól hasznosítható a könyvnyilvántartások számítógépes feldolgozásában is.

Szerkezete:

ISBN	963	319	014	2
betűjel	nemzeti azonosító, ország vagy nyelvterület jelölésére	kiadói azonosító az egyes kiadók azono- sitására	a kiadvány sorszám a kiadók egyes könyveinek azonosítására	ellenőrző- szám

Az ISBN-szám egységes alkalmazását az ISO 2108 sz. szabvány és az ennek alapján kiadott nemzeti szabványok, Magyarországon az MSZ 3563-73 "A nemzetközi szabványos azonosító könyvszámozás" c. országos szabvány biztosítják. A szabvány könyvszámozás gyakorlatának magyarországi bevezetésére 1974 januárjától kerül sor.

A kiadói azonosító szám az ISBN szám 2. számcsoportha. A magyarországi kiadók azonosító száma 2-5 számjegyből állhat. Egy adott kiadói azonosító szám csak egyetlen kiadót jelölhet. Kivételt alkotnak azok az intézmények, amelyek kiadói tevékenysége nem rendszeres, vagy kiadványai csak kivételesen tartoznak az MSZ ISBN-szabvány hatálya alá. Ezek esetében az ISBN-Iroda egyedi kiadói azonosító szám helyett a 00-04 kiadói gyűjtőszámok alkalmazására jogosult. Tehát a 00-04 szám mögött több ilyen jellegű kiadó anyaga együttesen található.

A kiadói katalógus esetében a besorolás a kiadói azonosító kódszámok növekvő számrendjében történik, évek szerint, azon belül a rendszó - tehát a leírás első szavának - betűrendjében. Az ISBN számok a címleírás szövege fölött a cédula jobb felső sarkában található. Egy leíráson a kiadók számától függően több ISBN szám is szerepelhet. A második és harmadik ISBN számot ilyenkor a címleírás után tüntetjük fel. Minden egyes ISBN számról külön cédula kerül a katalógusba, amelyet két nyilvántartási lista egészít ki:

- a kiadói azonosító számértéke szerint - ez kulcs a kiadó nevéhez, az azonosítószám után a kiadó nevét tüntetik fel, amelyre a szám vonatkozik;
- a kiadó nevének betűrendje szerint - betűrendes jegyzék a kiadóvállalatok neve szerint - a kiadóvállalatok neve után a kiadói azonosítót tüntetik fel.

Eddigi tapasztalataink szerint a katalógust váltakozó gyakorisággal használják az olvasók és kutatók. Felépítése kiküszöböli, hogy átfedő katalógusa legyen az ISBN-Iroda katalógusának és speciális referenzkérdések megválaszolásához nyújt segítséget.

Bánáti Istvánné

NOVA POSONIENSIA.

A Nova Posoniensiában írták...

/Beszélgetés Illyés Katalinnal/

Illyés Katalint a Hirlaptár munkatárását megkértük, hogy mutassa be a Nova Posoniensiát, a második hazai hirlapot, amelyet bölcsészdoktori disszertációjában olyan uttörő módon feldolgozott.

■ Egyéb korábbi munkáid és nyilván munkaköröd is hozzájárult ahhoz, hogy ezt a témát választottad.

- Valóban így van, hiszen ha az ember a Hirlaptárba kerül, szinte elengedhetetlen, hogy érdeklődni kezdjen vagy a Hirlaptár története /korábban ezzel is foglalkoztam/, vagy a sajtótörténet iránt. Közismert, hogy a sajtótörténet eléggé elhanyagolt terület, főleg a 18. századi és főleg ami a latin nyelvű ujságokat, folyóiratokat illeti. Én pedig éppen latin szakos voltam. De hogy miért éppen a Nova Posoniensiát választottam? Ez egy kollégám ötlete volt. Választhattam volna az első hazai lapot, a Mercurius Veridicust is, de ez egyrészt nincs meg a könyvtárban, másrészt eléggé fel van dolgozva. Tehát önként adódott a Nova Posoniensia. Azzal kezdtem, hogy lefordítottam az egészet. Az ujságról szóló források tekintetében bizony nem voltam elkényeztetve: hasznosítani tudtam, amit Dezsényi Béla írt, Kókay György és Csanak Dóra csak érintőlegesen foglalkoztak a Nova Posoniensiával.

■ A 18. század hirlapjai Európa-szerte referáló stilusuak. Elmondható-e ez a Nova Posoniensiáról is?

- Igen, a korabeli ujságírói gyakorlatnak megfelelően csak a puszta híreket közli, mindenféle kommentár nélkül. Mig dolgozatom első része az ujság tulajdonképpeni történetével, a szerkesztéssel, Bél Mátyás szerepével foglalkozik, addig a nagyobb terjedelmet kitevő második részben ezt a hianyagot próbáltam meg tematikusan csoportosítani, "A Nova Posoniensiában írták..." címmel.

■ Igen nagy élvezettel olvastam - egyelőre csak egy példányban hozzáférhető disszertációdban - ezeket a világot, de főleg Európa minden részéből származó híradásokat.

- Nagy érdeme a lapnak, hogy élvezetes olvasmány. A szerkesztő /szerkesztők/ szemmel láthatóan kedvelték az anekdotikus furcsaságokat. Ami a lap sajtótörténeti érdekessé-

ge, az az, hogy a nagyközönségnek szóló Nova Posoniensia című főlapnak van egy Syllabus című melléklapja, amely meggyőződésem szerint iskolai célokra szolgált, méghozzá elsősorban a pozsonyi evangélikus liceum tanulóinak szolt. Nem véletlen, hogy az első iskolai ujságunk, a Syllabus evangélikus iskolában és éppen Pozsonyban keletkezett. Itt volt rektor Bél Mátyás. Már Dezsényi Béla és a pozsonyi liceumi könyvtár volt igazgatója, Csaplovics János is megállapította, hogy az intézet tanárai is közreműködtek az ujság írásában, de az eszmei irányítás Bél Mátyás kezében lehetett.

■ Ezzel eljutottunk a szerzőség ill. a szerkesztés kérdéséig. Tudunk-e valamit a lap íróiról, Bél Mátyáson kívül?

- Általánosan elfogadott nézet, hogy a Nova Posoniensia is és a Syllabus is Bél Mátyás nevéhez fűződik, bár erre közvetlen bizonyítékunk alig van, hiszen sem a hetenként megjelenő főlapban, sem a Syllabusban a szerkesztő sohasem nevezte meg magát. A Nova Posoniensia és Bél Mátyás Notitia Hungariae-jának nyelvi összevetése is ezt támasztja alá. A Syllabus segédeszközüil szolgált a tanulók, tanárok számára a korszerű ismeretek latin nyelvű megfogalmazásához. Az, hogy a Bél Mátyás halála után kiadott Ratio Educationisban mint követelmény szerepel az iskolai ujságolvasás, véleményem szerint biztos, hogy pozsonyi iniciatívákra vezethető vissza.

■ Megjelenésének két éve alatt változott az ujság fejléce, ami a korabeli olvasóknak is bizonyára azonnal szemébe ötlött. Járt-e ez tartalmi változással is?

- Mig eredetileg a fametszetes fejléc anygalt ábrázolt, jobbájában Ausztia, baljában Magyarország címerével, addig az utolsó hét szám fejléce kétfejű sast ábrázol magyar címerrel. Nagyon nagy a különbség a tartalomban is. A legszembeütőbb, hogy a pozsonyi és általában Magyarországi híradások csökkentek. A változás magyarázata, hogy a lap szerkesztése ekkor az evangélikusoktól átkerült a pozsonyi jezsuitákhoz. Azután nemsokára meg is szűnt a lap.

■ Van-e teljes sorozat Magyarországon a lapból?

- Az OSZK állománya a legteljesebb, ezt kiegészíti néhány szám, amely az MTA Könyvtárában és a pozsonyi evangélikus liceumban található. Ezek alapján készült a teljes faksimile kiadás, amely a már említett Csaplovics János érdeme. Már amikor a lap fordításával elkészültem, akkor találtam összeköttetést Csaploviccsal. Először csak arra gondoltunk, hogy példányainkat kölcsönösen kiegészítjük másolatokkal. Akkor jött az ő ötlete, hogy az egész meg lehetne jelentetni faksimile formájában. Ezt a Matica Slovenská vállalta, és a kötet 1972-ben meg is jelent. Megjegyzendő, hogy ez csak az összes jelenleg fellelhető példányról készült, de tudjuk, hogy az elejéről 80 lap hiányzik /tehát vagy husz szám/. Fellelhető példányok az 1721. július 30-tól 1722. szeptember 10-ig terjedő időszakból vannak.

■ Vannak-e további terveid ezzel kapcsolatban. Mi lesz a dolgozat további sorsa?

- Az egész dolgozat kiadására persze nem gondolhatok, de talán elkészítem rövidített változatban, folyóiratcikk-terjedelemben, hogy így közlésre alkalmassá tegyem. Persze, már előre sajnálom mindazt, amit majd ki kell hagynom belőle.

Az interjút készítette: Ecsedy Judit

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

Negyven éve a Széchényiben

Ha dr. Nyíry Erzsébet neve láttán valaki fellapozza az OSZK házi telefonkönyvét, nem találja ezt a nevet. Intézményünk legrégebb munkatársát tisztelték így annak idején, amikor élete második – s azóta egyetlen – munkahelyére belépett.

Néhány évvel ezelőtt egy újdonsült kolléganő feltette neki a kérdést, "mikor is születted?" Ő – bár a hiuság igazán távol áll tőle – így háritotta el a kissé tapasztatlan tudakozódást: "kiszámíthatod, akkor születtem, amikor kitört a világháború". A kislány rövid fejszámolás után kijelentette: "annyira fiatal azért mégsem lehetsz". Merthogy ő a második világháborúra gondolt.

Inkognitóját azért igyekszem az utolsó pillanatig tiszteletben tartani, mert ő nemigen járulna hozzá negyvenéves pályafutásának fölemlegetéséhez. Ha pályájának kezdetéről faggatjuk, kedves iróniával tér ki a válasz elől: "Én csak egy duplanulla voltam annak idején". Goriupp Alisz osztályán 1941-től 1944 végéig a katalógust gondozta, 1945 tavaszától Dezsényi Béla vezetése alatt dolgozott, kollacionál és kardexet vezet, 1959-től pedig a Repertórium munkatársa. Főnökei e munkakörben dr. Németh Mária, Fügedi Péterné, Szücs Jenőné, most pedig Sonnevend Péter. Látszólag szürke könyvtárosi pályáján több nemzedékkel szolgált együtt, s jelentette az állandóságot minden újítás és megújulás közepette. A Repertóriumban a munkatársak hosszú sorát vezette be az itt nélkülözhetetlen ismeretekbe, s adott számukra, számunkra példát a munka szeretetéből és az intézmény megbecsüléséből. Az előbb említett "állandóság" azonban korántsem konzervativizmus, inkább a Repertórium jó hagyományainak megőrzése és továbbvitele. Az elmúlt három év során nem volt olyan újítás, változtatás, amelyben megkérdőjelezése nélkül döntöttünk volna; és jó, meggyőzően érvelő vitapartner volt, gyakran óva meg minket elhamarkodott döntésektől, de mindig készen az ellenvélemények elfogadására is.

Sorolhatnám az elismeréseket, kitüntetések, amelyek néha-néha munkáját és hűségét voltak méltánylandók, de nem teszem, hiszen nem ezekre a legbüszkébb, hanem arra a szeretetre és figyelemre, amely szűkebb vagy tágabb körben egyaránt körülveszi. S ez a szeretet és figyelem nem üres udvariasság, vagy a korának kijáró tisztelet. Nap mint nap érezheti nélkülözhetetlenségét, s hiszem, hogy legfőbb jutalmának ezt tekinti.

Nemigen szereti, ha személyét bármi módon előtérbe helyezik, s valószínű, hogy

ezzel a rövid megemlékezéssel rosszallását is kihivom. Már az első mondatoknál rámszólt volna: "Elég az ünneplésből, dolgozzunk!" Mégis engedje meg, hogy kivételes pályafutásának fordulója alkalmából valamennyiünk nevében igaz szeretettel köszöntsem. S kívánjam, hogy még sokáig munkálkodhasson körünkben Kovács Istvánné, Cini!

S.e.

*** * * * ***

Ónódy Miklós

Most amikor félig-meddig bucsuzunk, legalábbis a főfoglalkozásu OSZK-stól, eszembe jut ismeretségünk kezdete. 1955, gellérthegyi népművelési iskola, könyvtárosi továbbképző tanfolyam. Nyílt, progresszív, oldott hangvételű előadás, friss szín a többségében dogmatikus szónoklatok között. Előadó Ónódy Miklós a TTIT /Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat/ titkára. Így nem csoda, hogy 7 évvel később, amikor neve a KMK-ban "felröppent", és mindenki kíváncsian érdeklődött "ki ő?", nekem ez az előadás jutott az eszembe és "megnyugtattam" a kollégákat.

Igaz, hogy 1955 óta több mint 25 év telt el, mégis meglepett, hogy már 60 éves és még jobban, hogy nyugdíjba készül. Ezért vállalkoztam szívesen a kérdésére.

■ Kedves Miklós, először is engedd meg, hogy a nyugdíjba vonulásod alkalmából a szakmai és közéleti tevékenységedért kapott magas kitüntetésedhez a könyvtár kollektívája nevében szívből gratuláljak! De tulajdonképpen miért még nyugdíjba? Hiszen úgy tűnik, kitűnő kondícióban vagy és nálunk nem szokás a nyugdíjkorhatárt elérve azonnal elvonulni.

- Nem kizárólag azért, mert betöltöttem a hatvanat, elértem a "korhatárt". Az okok összetettek, hivatkozhatnék arra, hogy néhány évvel ezelőtt problémák voltak a szívemmel, de arra is, hogy több, mint negyvenöt évvel ezelőtt kezdtem dolgozni, a munkámban a folyamatosságot csak a háboru szakította meg. A tél a Don-kanyarban nem mult el nyom nélkül. De hivatkozhatom arra is, amit ifi focistaként edzőmtől hallottam, aki pár héttel előbb még ünnepelt középcsatára volt a "felnőtt"csapatnak. Ő mondta: "addig kell a pályáról lejönni, amig tapsolnak, s nem akkor, amikor már pfujolnak."

Azt hiszem ebben tökéletesen igaza volt. A kor, főként a hatvanon túl jelenthet tapasztalatot, nagyobb tudást és mindent, amit ilyenkor el szoktak mondani. De jelenti a cselekvőképesség gyengülését, a kényelmesebbé válást, a kisebb teherbírást, az új iránti fogékonyság csökkenését és még sok mindent, amiről már ritkábban szoktak beszélni.

A lényeg: mindenkinek, aki komolyan veszi önmagát, számot kell vetnie életével akkor, amikor eléri a nyugdíjkorhatárt. Meg kell vizsgálnia, mit tett addig és mit akar

tenni ezután. Én ezt tettem, s levontam a konzekvenciát: nem akkor használok, ha tovább maradok. Pótolhatatlan ember nincs. Amit elkezdtem és amit eddig végeztem, azt más új erővel, friss szemmel látva a dolgokat jobban tudja majd folytatni, mint ahogyan azt én tenném.

Persze azért én sem szándékozom öreguras téftlenségben tölteni napjaimat a következő években.

■ Tudjuk, hogy életutad nem volt egészen szabályos, ezért érdekelne, miként jutottál az OSZK-ig?

- Nem tudom, mit kell azon a megfogalmazáson érteni, hogy "nem egészen szabályos". Az enyémhez hasonló utat bejárók száma, úgy hiszem, ezrekre tehető, s életünket, pályánk alakulását ugyanazok a történelmi erők formálták hasonlóra. Esztergályosként kezdtem a munkát, vasas voltam. Fiatalon - még 1941-ben - kapcsolódtam be a munkásmozgalomba. 1945 elvitt engem is a munkapad mellől - romeltakarítás, földosztás, majd én is, mint sokan mások, iskolára kerültem. Tanáraim között tisztelhettem többek között Rudas Lászlót, a filozófust, Nagy Tamást, a közgazdászt és Andics Erzsébetet, a történészt. Volt mit és volt kitől tanulni.

Az iskola elvégzése után kulturális területen kaptam feladatot. Ekkor lett először közöm a könyvtárakhoz. A falusi könyvtárak, illetve a közművelődési könyvtárak szervezésének időszakában először Horváth Verával dolgoztam együtt, majd a későbbiekben munkatársaim közé számíthattam Barabási Rezsőt és Gombos Károlyt.

1954-ben hozzám hasonló lelkes fiatalokkal kezdtük a TIT elődjének, a TTIT-nek a szervezését. Itt ismerkedtem meg többek között Fitz Józseffel, aki segített nekünk a Természettudományi Társulattól örökölt könyvtárat rendbe tenni. Itt volt lehetőségem arra is, hogy közreműködjek a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elődjének, a Könyvtárosok Szabó Ervin Körének életre hívásában. A Szabó Ervin Kör a TTIT irodalmi és nyelvi szakosztályának keretében szerveztük meg, mert akkor nem kaphattunk engedélyt önálló egyesület létrehozására. E munka során kerültem kapcsolatba Kőhalmi Bélával.

Közben elvégeztem az egyetemet, s magam is tanítottam. Rendszeresen előadtam tanfolyamokon, iskolákon, később pedig a művészeti főiskolákon és az ELTE-n is.

1962-ben lettem OSZK-s, ugyanis a KMK-ba kerültem, s feladatul a közművelődési könyvtárak állománygyarapító tevékenységének segítségét kaptam. Nagyon jó munkatársaim voltak; Iszlaí Zoltánnal, Fodor Andrással, Ughy Jenővel, Pelejteí Tiborral, Szilágyi Tiborral rugaszkodtunk neki a feladatnak. Közös munkánk eredményeként 1964 őszén megjelent az Új Könyvek c. állománygyarapítási tanácsadó, amely immár több mint másfél évtizede munkaeszköze a gyarapító könyvtárosoknak.

Talán érdemes még azt megemlíteni, hogy 1968-ban a debreceni, miskolci és tatabányai megyei könyvtárak együttes munkájának eredményeként megjelentettük a "Nagyobb közművelődési könyvtárak gyűjtőköri szabályzata" c. kötetet.

Ezután egy kis kitérő következett, öt év a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésében. Persze a kapcsolat a könyvtárral ekkor sem szakadt meg. Így pl. Sebestyén Gézáttól kapott indíttatás nyomán bábáskodtam az ISBN magyarországi bevezetésénél. Tanulmányt készítettem a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia előkészítése során

"Könyvkiadás, könyvterjesztés és közművelődési könyvtárak" címmel stb.

1974 tavaszán jöttem vissza az OSZK-ba Horváth Viktor utódjaként a Mikrofilmtárba.

■ Mit tartasz itteni munkád legnagyobb eredményének?

- Ugy vélem, hogy munkám eredményességének, s így az eredmények megítélésében nem én vagyok az illetékes. Mégis: büszke vagyok arra, hogy az Új Könyvekről azt mondták /amikor már nem én voltam a főszerkesztő/ "a magyar könyvkiadás annotált, válogatott nemzeti bibliográfiája".

A mikrofilmtárban töltött éveim alatt néhány új dolog érlelődött meg. Így a munkatársak egyrésze két szakmás - mikrofilmes-könyvtáros - lett. A mikrofilmtárban lelkes, fiatal, a könyvtári munkát hivatásának tekintő gárda dolgozik. Ezek valószínűsítették meg a szocialista országok közül nálunk elsőnek a színes dokumentumok /pl. térképek, kódexek/ színes mikrofilmezését. Ők mikrofilmeznek a külső munkahelyeken, akár a pannonhalmi apátság könyvtárában, akár Turócszentmártonban a Matica Slovenskában vagy Ujvidéken a Matica Srpskában. Ezek a fiatalok készítik azokat a mikrofilmjegyzékeket, amelyek hozzáférhetővé teszik a filmeket a magyar könyvtárak számára állományuk építése céljából. Ezek a fiatalok végzik - nemzetközileg is elismert magas színvonalon - a könyvtár dokumentumainak állományvédelmi mikrofilmezését.

S ha az én munkámban valamit eredménynek tekinthetek, akkor az csupán annyi, hogy ezekből a fiatalokból sikerült e néhány év alatt valódi kollektívát kialakítani.

■ Beszélgetésünk elején azt mondtad: a nyugdíjba menés nem jelenti azt, hogy ezután tétlenül akarsz élni. Mik a terveid, mit fogsz ezután csinálni?

- Erre nem is olyan egyszerű válaszolni, mert annyi minden van, amit eddig is szerettem volna csinálni, vagy éppen többet csinálni csak az időből nem futotta. Itt van pl. az én néhány hobbim. Szenvedélyes horgász vagyok, de kedvemre még alig horgászhattam - 29 éve vagyok egyesületi tag - pedig imádom a napkeltét a vizen, a nádasban. Minikönyvet is gyűjtök. A gyűjteményem ma már 200-nál több kötetből áll, s néhány ritkaság is van benne, mint pl. egy 25 x 38 mm-es aranyozott, bőrkötéses arab nyelvű Korán. Sajnos, még csak ideiglenes címfelvételeim vannak, a komoly katalogizálás - természetesen mikrokatalógus-cédulákon - még hátra van, mint ahogy a speciális mini-polcok elkészítése is. Azután ott van Kenese a kerttel és a vízparttal. Ott a munka életem végéig sem fejeződik be.

De ettől eltekintve nagyobb súlyú tennivalóim is vannak. Először be kell fejeznem a reprografiáról szóló könyvem második kötetét. Ez nem kis munka, ha jól akarom megcsinálni. De van hosszabb lejáratra is elképzelésem. Szeretnék közreműködni annak a tervnek a megvalósításában, amit a megyei könyvtárigazgatók múlt évi szegedi konferenciáján fogalmaztunk meg először, s amit Sente Feri úgy határozott meg, hogy "a közművelődési könyvtárak multjának megteremtése." Arról van ugyanis szó, hogy miként lehetne megoldani a nagy közművelődési könyvtárak állományának kiegészítését olyan régi dokumentumokkal, amelyeknek beszerzése a hagyományos utakon-módokon nem lehetséges, de amely dokumentumokra a kutató munkában ott is szükség van. Pl. a Népszava százegynéhány évfolyama, a Pesti Hírlap vagy a Tudományos Gyűjtemény, esetleg a Felsőmagyarországi Minerva, hogy csak néhány periodikumot említsek. De nem csak a periodikumokról van szó, hanem egyéb dokumentu-

mokról is. Ha ebben segíthetek, a munkából részt vállalhatok, akkor nyugdíjasként sem fogok unatkozni.

■ Kivánunk ehhez sok sikert, jó egészséget!

Gerő Zsoltné

TAJÉKOZÓDÁS

Restaurálás: külföldi tapasztalatok és együttműködési lehetőségek

1980 az OSZK-ban folyó könyv- és papirrestauráló munka számára szerencsés évnek mondható: négy külföldi szakmai út révén bőségesen jutottunk új ismeretekhez, és a nemzetközi kapcsolatok bővülése a jövőben további hasznos lehetőségeket teremthet.

Juniusban a Deutsche Bücherei rendezett nemzetközi restaurátor konferenciát, melyre a szocialista országok nemzeti könyvtári restaurátor műhelyeinek vezetőit vagy egy-egy munkatársát hívták meg. Románia kivételével minden szocialista ország képviseltette magát, nagyobb - három ill. négy fős - delegáció jött a Szovjetunióból és Bulgáriából. A konferenciának nem volt speciális témaköre, elsősorban a kölcsönös megismerkedést és tájékoztatást kívánta elősegíteni. Minden ország könyv- és papirrestauráló tevékenységéről összefoglaló ismertetés hangzott el. Szovjet kollégáink felosztották a témát, egyikük például a biológiai kutatásokról beszélt. Engem arra kértek, hogy a papirrestaurálás magyarországi helyzetéről tartott rövid tájékoztatás mellett tartsak előadást a tartós papírral kapcsolatos kísérletekről és a bevezetésére vonatkozó tervekről. Beszámolómat nagy érdeklődés kísérte, arról azonban még korai lenne nyilatkozni, hogy ezt a kezdeti érdeklődést követi-e majd a későbbiek során konkrét együttműködés is.

Két restaurátor műhely megtekintésére nyílt módunk: lipcsei vendéglátónk műhelyén kívül - egy kirándulás keretében - a jénai Egyetemi Könyvtárét is meglátogattuk. Köztudott, hogy a papirhasítás módszere innen, Jénából indult el "világhódító" útjára. Számomra legérdekesebb azonban a Deutsche Bücherei félautomata berendezése volt, mely naponta akár több ezer lap nedves kezelését képes folyamatosan elvégezni a mosástól a fehérítéssel át a savtalanításig. Jelenleg a papír megerősítését még nem képesek ugyanabban az ütemben végezni: a papirhasítás kézzel történik. A megoldást az fogja jelenteni, ha majd üzembe áll a műhely vezetőjének, Wolfgang Wächternek a tervei alapján készülő papirhasító berendezés.

A konferencia záróközleménye kifejezi azt a törekvést, hogy az együttműködést a

jövőben el kell mélyíteni és tovább kell fejleszteni. Ennek formáit a Lenin Könyvtár és a Deutsche Bücherei közösen igyekszik kialakítani. Találkozásunkra legközelebb az IFLA ezévi lipcsei kongresszusán nyílnék alkalom, ennek azonban az az előfeltétele, hogy a korábbi gyakorlattal ellentétben végre restaurátorok is kerüljenek a szocialista országok nemzeti delegációiba.

Szeptember 22-26. között rendezték Cambridge-ben a Papirkonzervátorok I. Nemzetközi Konferenciáját. Szervezői az angliai papirkonzervátorok voltak, akik három évvel ezelőtt kiváltak a konzervátorok egységes nemzeti szervezetéből, s szinte azonnal felhívást tettek közzé nemzetközi szervezet létrehozására is. Az Országos Széchényi Könyvtár válaszolt a felhívásra; azóta kapjuk a társaság éves kiadványát, a "The Paper Conservator"-t. A konferencián, amelyen - a szocialista országok közül egyedülként - módomban volt részt venni, igen magas színvonalu előadások hangzottak el. A referátumok időtartamát a rendezők 20 percben maximálták, így a kapcsolódó hozzászólásokkal és vitával együtt napi 8-10 előadásra kerülhetett sor. 12 nagy témacsoport volt, amelyek felölelték - többek között - a könyvtári dokumentumokén kívül a levéltári és muzeumi papirrestaurálás kérdéseit is, a tudományos eredmények felhasználását a papirrestaurálásban, a restaurátorképzés kérdéskörét és a modern információhordozó anyagok megővésének problémáit. Nem szerepelt önálló témakörként a hírlaprestaurálás, de számos vonatkozásban történt rá utalás, főként a modern hordozóanyagoknál és a mikrofilmezési eljárásoknál. Hírlapokra is alkalmazható a Library of Congress restaurátora által bemutatott eljárás, amelyet a laminálás alternatívájaként vezettek be. A meggyengült papírt két polieszter lap közé helyezik, és a burkolatot a szélein összeragasztják. Az eljárás előnye a laminálással szemben az, hogy a védőréteg bármikor leválasztható.

Engem elsősorban a különböző kémiai kutatásokban elért eredmények felhasználási lehetőségei érdekeltek. Nyugatnémet papiripari szakemberek kísérleteznek azzal, hogy pusztuló - elsősorban facsiszolattartalmu modern - papírok meggyengült szerkezetét folyékony ammónia vagy töményebb ammónia-oldat felhasználásával erősítsék meg. A bemutatott hírlap-minták meggyőzőek voltak: az ammónia megduzzasztja a cellulóz rostokat, ezáltal csökkenti a papír törékenységet, rugalmassá, ellenállóbbá teszi szerkezetét. Olyan berendezés kialakítását is tervezik, amellyel nagyobb mennyiségű papíron egyszerre lehet a kezelést végrehajtani.

Nagyon érdekes az amit az enzimek felhasználását célzó kísérletekről hallottunk angol előadóktól. Ugyanebben a témakörben bemutattak egy igazi szenzációt jelentő holland filmet is. A XVI. század végén egy Kina felé tartó keredkedelmi hajó az Északi tengeren a fokozódó eljegesedés miatt nem tudta útját folytatni. Novaja Zemlja szigetén teleltek, majd a rakomány egy részét otthagyva, hazatértek Hollandiába. A rakomány maradványai csak az 1870-es években kerültek vissza Amszterdamba. Ennek része volt néhány, egységes tömbbé összeragadt metszetköteg. A tömbök úgy jöttek létre, hogy a metszeteket először nedvesség érte, ennek hatására kioldódott a papír enyvezőanyaga /zselatin/, és a felázott enyvezőanyag összetapasztotta a lapokat. A kötegek ezután - az évszázadok so-

rán újra meg újra - nagy nyomás /jég!/ alá kerülhettek, így fagytak-préselődtek egységes szerkezetű tömbökké. A múlt században nem is tudtak velük mit kezdeni, félretették az utókor számára. 1975-ben vették elő újra őket, és ekkor - kutatók kísérleti munkájának eredményeképpen - enzimek segítségével sikerült lebontani az enyvezőanyagot, hogy végre szétválaszthatóak - rétegekben és darabokban - az eredeti lapokat. A film ennek a műtétnek hasonló szétválasztásnak a technikáját és eredményét mutatta be.

A leghamarabb felhasználhatónak a restaurátorképzésről hallottak tűntek. Részletes tanterveket ugyan egyetlen előadó sem tett közzé, de azt megtudtam, hogy elsősorban Dániában, Angliában és Spanyolországban vannak olyan oktatási formák, amelyek hasonlítanak a nálunk 1981 szeptemberére tervezett kétéves könyvtári restaurátor-képző tanfolyamhoz. Velük felvehetjük a kapcsolatot és anyagot is kérhetünk.

Végére maradt a november 25. és december 9. között lezajlott kéthetes ösztöndijas madridi tanulmányutam /egy héttig B. Kozocsa Ildikóval voltam, akit a pergamenrestaurálás tanulmányozására küldött ki a Minisztérium/. Madridban tíz éve működik az országos restaurátor központ, amely könyvtári és levéltári dokumentumokat egyaránt restaurál. A központ nem tartozik egyetlen közgyűjteményhez sem, hanem önálló intézmény. Korábban az Oktatási Minisztériumhoz tartozott, újabban pedig a Kulturális Minisztériumnak van alárendelve. Így az ország bármely könyvtára vagy levéltára küldhet be restaurálandó anyagot. Vidéken hat regionális, helyi intézményekhez kapcsolódó központ is működik, amelyek fölött a madridi központ szakmai felügyeletet lát el. Én ezek közül a regionális központok közül a valenciai levéltári restauráló műhelyt láttam.

Az alapító rendelet a madridi központnak négy feladatát határozta meg. Első ezek közül a gyakorlati restaurálási tevékenység, második a restaurátorképzés, harmadik a károsodások okainak tudományos kutatása, végül a negyedik a szaktanácsadás az említett regionális központoknak és az egyéb restaurátor műhelyeknek, illetve ezek szakmai felügyeletének ellátása. Megítélésem szerint az intézmény valamennyi feladatát kiválóan látja el, noha mindössze 50-60 fővel dolgozik, s ennek a létszámnak a legnagyobb részét is a restauráló munka köti le. Az irányítási feladatok az igazgató és a technikai vezető között oszlanak meg, ugyancsak ők szervezik és bonyolítják az intézmény külföldi hallgatók számára meghirdetett egyéves tanfolyamát is. Korábban a központban hároméves restaurátor-képző iskola működött, ez azonban - amióta a Kulturális Minisztériumnak van alárendelve - megszűnt. Jelenleg egy - leginkább a mi Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolánkhoz hasonlítható - intézmény képez részben könyvkötő és könyvrestaurátor, részben papírestaurátor szakembereket, két év alatt. Mindkét szak számunkra is jól hasznosítható tematikával működik.

Az Intézmény munkatársai közül öten foglalkoznak kutató munkával, három vegyész, egy biológus és egy fizikus. Munkájukat összehangoltan, a gyakorlati feladatokra és problémákra orientáltan végzik. Egyidejűleg arra törekednek, hogy a restaurálásban felhasznált valamennyi anyagot megvizsgálják és egymáshoz képest minősítsék, és megállapítsák hosszabb idő után várható viselkedésüket is. Ez a munka nagyjából lezajlott. A központ

Maga a restaurálás több különálló műhelyben folyik; ez az elkülönülés az építészeti adottságokból is következik. Szakkönyvtár, mikrofilmlaboratórium és fotoműhely áll az intézet tevékenységének szolgálatában. Minden restaurálásra idekerülő dokumentumot munkabavétel előtt és restaurálás után lefényképeznek, állományvédelmi célból pedig a munka befejezése után mikrofilmre vesznek. A mikrofilm egy példányát a dokumentumot küldő intézmény kapja, a másik a restaurátor központban marad.

* * *

Kastaly Beatrix

Aki kiállítás rendezésére vállalkozik, nem keveset kockáztat. Különösen így van ez akkor, ha ehhez a vállalkozásához nincsenek meg a megfelelő eszközei, mint ahogy az OSZK főépületének dohányzóját sem kiállítások számára teremtették. És mégis ... a hely teljes alkalmatlansága ellenére megtelt lélekkel, a rideg lépcsőház megtelt valami különös melegséggel, amint megjelentek benne Andruskó Károly kisgrafikái, metszetei, ex librisei.

A zentai születésű, és ma is ott élő és dolgozó művész kiállítását 1980. december 22-én Hoffmann Tamás, a Néprajzi Múzeum főigazgatója nyitotta meg. A rövid, de rendkívül informatív, baráti hangvételű beszéd szemléletesen domborította ki Andruskó Károly munkásságának legjellemzőbb vonásait és a kiállított művek helyét ebben az életműben.

Andruskó Károly 1915-ben született Zentán, kubikos családból, s az itt bemutatott sorozatával is e ma már ugyszólván teljesen kihalt foglalkozásnak állított művészi emléket.

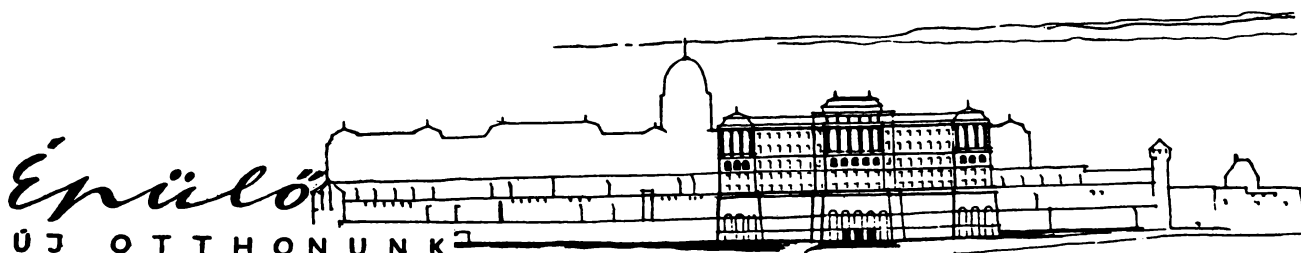
Már gyermekkorában vonzották a művészetek, de tehetsége ellenére nem tanulhatott tovább, mert kenyeret kellett keresnie. Nyomdászatot tanult, mert ez a szakma maga is lehetőséget adott egy kis művészkedésre. Mint nyomdász különböző nyomdákban dolgozott s esztétikus tipográfiai munkái nyomán ebben a szakmában is hamar nevet szerzett magának. Mint a zentai Udarnik nyomda műszaki vezetője néhány éve ment nyugdíjba.

Művészi pályafutását olajfestményekkel kezdte, s bár ma már a grafika dominál művészetében, az olajfestményekhez, a színek világához nem lett teljesen hűtlen. Figuratív festő, mint ahogy grafikáinak nagy része is figurális. Művei tele vannak mozgással, dinamizmussal.

Mint ahogy ezt a kiállítás is jól illusztrálta, grafikai munkásságában fontos szerepet töltenek be nagy magyar költőink, vagy azok egyes verseihez készített linometszetei. E grafikai alkotásokat csak részben nevezhetjük illusztrációknak, mert ezek sok esetben tekinthetők az adott versek, írások feletti grafikai tünődéseknek, foltnak, vonalban visszatükröződő elmélkedéseknek.

Andruskó Károly az ex librisek világával a hatvanas évek második felében ismerkedett meg közelebbről. Azóta az ilyen műveinek száma eléri a háromezretet. Linoba vagy fába metszi ezeket, s nem egyszer kézzel színezi. Az északi országokban ezekkel aratta legnagyobb sikereit.

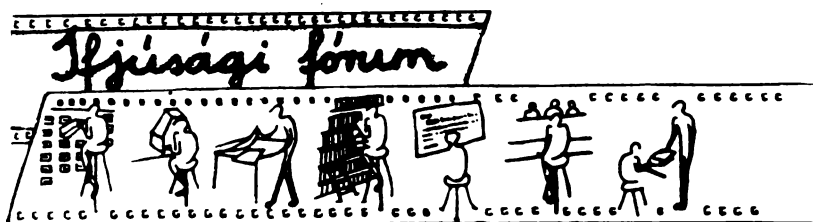
Ezuton is megköszönjük Andruskó Károlynak, hogy műveivel és a kiállítás megnyitóján személyesen is bemutatkozott könyvtárunk dolgozóinak és olvasóinak.

A remény reggelire jó lehet, de vacsorára kevés.

/Francis Bacon/

Közreadja: Bor Kálmán

A KISZ-élet hírei

Az OSZK KISZ-alapszervezete 1981. február 19-én tartotta meg az 1980/81. mozgalmi év beszámoló és vezetőségválasztó taggyűlését. A meghívott állami és társadalmi vezetők közül jelen volt Sonnevend Péter és Kastaly Beatrix /pártszervezet/, Juhász Lászlóné /személyzeti vezető/, Ferenczy Endréné /főoszt. vez./, Somkuti Gabriella /ig. oszt. vez./, Fábry György /gazd. ig./, valamint a VIII. kerületi KISZ-bizottság képviselője, Lendvai Róbert instruktor.

Inotai István titkár adott összegezést az eltelt év ifjúságot érintő eseményeiről s ezek kapcsán taglalta a KISZ-szervezet tevékenységét. A KISZ-csoportok munkáját a bizalmiak, a vezetőségét Sonnevend Péter párttitkár értékelték. A beszámolót hozzászólások követték.

A második napirendi pont az új vezetőség megválasztása volt. Az új KISZ-vezetőség tagjai:

titkár: Inotai István
szervezőtitkár: Farkas Ágnes
agit.-prop. titkár: Sente Péter
érdekvédelmi felelős: Pusztai Istvánné
kulturfelelős: Heit Gábor

Az Ifjúsági Bizottság 1980. dec. 29-i üléséről

Az OSZK Ifjúsági Bizottsága 1980. december 29-én megtartotta évi utolsó összejövetelét, amelyen értékeltük az elmúlt esztendő tevékenységét s egyben megvitattuk az 1981. évi munkaprogram tervezetét. A bizottság tagjainak javaslatait, észrevételeit figyelembe véve, 1981-ben az alábbi napirendi pontok megvitatását tervezzük:

1. Beszámoló a társadalmi szervek által lefolytatott bérvizsgálatról, különös tekintettel a 35 éven aluli munkatársaink bérhelyzetére /Vajda Gábor - Nagy Zoltán/: Január folyamán

2. A továbbtanulni szándékozók kérvényeinek megvitatása, javaslat a főigazgató részére az egyetemre és főiskolára jelentkezők ajánlásának elfogadására /személyzeti osztályvezető/: Február végén, március elején;
Könyvtárkezelői tanfolyam megszervezésének kérdései /dr. Németh Mária/
3. Az ifjúságpolitikai célkitűzésekre fordítható anyagi eszközök felosztása és a KISZ 1981/1982. évi akcióprogramjának anyagi támogatása /kulturális programok, együttesek, tanulmányi kirándulások anyagi támogatásának kérdései/ /Fábry György, KISZ-titkár, Nagy Zoltán/: Március folyamán
4. Lakáskérések. A tetőtérbeépítési akció tapasztalatainak összegzése /Zircz Péter/
5. Beszámoló az OSZK kutató-fejlesztő tevékenysége terén végzett pártfelülvizsgálat eredményeiről /Kastaly Beatrix/: Április folyamán
6. Az új káderfejlesztési terv 35 éven aluliakat érintő részének megvitatása /személyzeti vezető, Nagy Zoltán/;
A társadalmi szervek képviselőiből alakult un. Kulturális Bizottság beszámolója /Urosevics Danilo, Horváth Tiborné, Inotai István/: Májusban
7. Felkészülés az 1981 őszén megtartandó Ifjúsági Parlamentre. Szervezési és intézkedési terv készítése és megvitatása /Zircz Péter és ifjúsági érdekvédelmi felelős/: Május végén, június elején
 - a/ az OSZK ifjúsági érdekvédelmi felelősének beszámolója,
 - b/ az IB elnökének írásos beszámolója, intézkedések kiadása az állami vezetés részéről
 - c/ Igazgatóságok, főosztályok beszámolóinak megvitatása, az Ifjúsági Parlament határozati javaslatainak kialakítása /Zircz Péter, Nagy Zoltán, ifjúsági érdekvédelmi felelős, a társadalmi szervezetek vezetői/.

/A munka teljes elvégzését háromszori összejövétel során képzeljük el, szeptember és november eleje között./

Az Ifjúsági Bizottság határozata: Az OSZK Híradóban is közzétett intézkedés kapcsán felhívjuk a figyelmet, hogy a jövőben történő vezetői kinevezéseknél ki kell kérni a KISZ-szervezet írásos véleményét, amelyet a KISZ-titkár ad meg. Felhívjuk továbbá a szakszervezeti főbizalmiakat és bizalmiakat, hogy a soron következő bérkorrekció, jutalmazások, kiüntetések kapcsán megtartott előzetes megbeszélésekre minden esetben hívják meg a főosztályok, igazgatóságok érdekvédelmi felelőseit, hogy az érdemi munkában részt vehessenek a egyetértési jogkörüket ne csak aláírások formájában gyakorolhassák. /A tapasztalatok értékelésére az Ifjúsági Bizottság az év folyamán visszatér./

Nagy Zoltán s.k.
az IB titkára

Zircz Péter s.k.
az IB elnöke

Megkérdeztük...

... miért nincsenek írásba foglalva intézményünk KISZ-szervezetének jogositványai? Az Állami Ifjúsági Bizottság 3/1978. sz. irányelvei és az OSZK 1979-1980. évi ifjúságpolitikai intézkedési terve értelmében ezek írásban történő rögzítésére 1978. december 31-ig kellett volna sor kerüljön. Kérdésünkre dr. Tóth Lajos osztályvezetőtől írásban kaptunk mindenre kiterjedő választ:

"1979-ben a könyvtáron belül létrejött egy bizottság az OSZK szervezeti szabályzatának kidolgozására. A bizottság úgy döntött, hogy a kidolgozandó szervezeti szabályzat mellékleteként elkészíti a könyvtár-jogosultsági listáját. Ez a lista egyfelől tartalmazta volna az állami vezetők jogait és kötelezettségeit, továbbá ezek mellé sorolva a társadalmi szervek /**pártszervezet, szakszervezet KISZ/** vonatkozó jogosultságait.

Az 1980-as év éppen az említett vonatkozásokban a változások éve volt: több új jogszabály, utasítás, állásfoglalás látott napvilágot a társadalmi szervek jogosultságaival kapcsolatban. Ezért, továbbá, mert a szervezeti szabályzat kidolgozásával kapcsolatos felsőbb irányelvek a vártnál jóval később kerültek kibocsátásra, a bizottság akként foglalt állást, hogy a szervezeti szabályzatot csak 1980. évi érvénnyel készíti el, a hatásköri-jogosultsági lista összeállítását viszont későbbre az 1981-től érvénybe lépő új szervezeti szabályzat kidolgozásának idejére halasztja.

Ez a jelenlegi helyzet. A hosszabb időszakra érvényes hatásköri-jogosultsági listát a bizottság 1981-ben készíti el.

Azt azonban okvetlenül meg kell említeni, hogy a lista jelenlegi hiánya a társadalmi szervek tekintetében egyáltalán nem vezet joghátrányra. Egyfelől azért, mert a könyvtár szakszervezeti bizottsága kidolgozta szervezeti szabályzatát, amelyet a bizalmiak értekezlete és az állami vezetés egyaránt elfogadott; ez tartalmazza a szakszervezet jogosultságait is. Másfelől nem éri joghátrány a KISZ-t sem, mivel jogosultságairól minisztertanácsi, miniszteri stb. rendeletek és utasítások intézkednek, amelyek minden állami vezetőre nézve kötelezőek: azokat a vezetésben akkor is érvényesíteni kell, ha a szervezeti szabályzat nem készült el, ill., ha ezekről a jogosultságokról nem beszél. Az állami vezetésnek és a KISZ vezetőségnek egyaránt ismerniük és munkájuk során érvényesíteniük kell ezeket a szabályokat. Amennyiben esetleg mégsem így volna, azért a KISZ választott vezetőségét kell elmarasztalni, mivel módjában - sőt jogában - van a jogosultságait érvényesíteni, valamint a tagság széles körében tudatosítani, ami a hatékony érvényesülésük további elősegítője lehet."

Ezzel a bőséges információval minden vonatkozásban csak egyetérteni tudunk.

A kérdező: Járdai György

KIADVÁNYAINK

Meghalt a király, éljen a király!

/Az új Repertóriumról/

Sonnevend Péter cikke az OSZK Hiradó 1979. 9-10. számában jelezte, hogy az MNB Időszaki Kiadványok Repertóriumra sorsdöntő változások előtt áll. Az 1981. évvel ezek a változások be is következtek. Az eddigi címek két szóval egészültek ki: Társadalomtudományok, Természettudományok, megváltozott továbbá a mutatók rendszere és nem utolsósorban megváltozott a szöveg képe is..

Ami a Repertórium tartalmának szűkülését illeti, az előzményekről és okokról tájékozódhattunk az említett cikkből. Teljesen egyetérttek azzal, amit a szerző a szorosán megszabott kapacitások, a ráfordítások hatékony felhasználása és a felhasználói elvárások hármas kényszeréről ír. Minden változást valamiféle kényszer szül, és ez a tény önmagában még nem mond ellent annak, hogy a változás egyben fejlődés is legyen. Kétségtelen, hogy a műszaki tudományok, orvostudomány, mezőgazdaság irodalmának kiválásával a Repertórium nemzetközi bibliográfiai jellege megszűnt, és ez némi tűnődésre késztet. A felszeletelés folytatása csak attól függ, hogy van-e olyan kurrens szakbibliográfia, amelyik "kiváltja" a Repertórium megfelelő részét? Ha ezek a bibliográfiák a könyveket is tartalmazzák, akkor az MNB Könyvek Bibliográfiája is felosztható? Ha minden terület le van fedezve, a kurrens szakbibliográfiák összege egyenlő a nemzeti bibliográfiával? Tudom, ezek a kérdések a realitásoktól elszakítva akadémikusak, de visszatérve a nemzeti cikkbibliográfiához, kissé konkrétabban hadd kockáztassak meg még egy kérdést: a publikációk feletti egységes áttekintés, az információáramlás tudománytani, tudománytörténeti számbavétele, feldolgozása szempontjából, de a közvetlen felhasználók talán nem elhanyagolható köre szempontjából is nem veszítettünk-e valamit – nem az eddigi Repertórium, de a nemzeti cikkbibliográfia megszűnésével?

A tartalom módosulása mellett fontos változás, hogy az eddigi mutatóhoz, amely lényegében szerzői névmutató volt, hiszen tárgyszóként csak személyneveket, földrajzi neveket és testületi neveket tartalmazott, most "igazi" tárgymutató csatlakozik, az előbbi pedig tisztán szerzői névmutató marad. A tárgyszavak biztosítják a társadalomtudományi cikkek

teljes és sokoldalú tartalmi feltárását és visszakeresését. /Valahol közölni kellett volna, hogy csak a társadalomtudományi cikkek vannak tárgyszavazva!/

A tárgymutató készítése tiszteletre méltó, de nehéz és némiképpen kockázatos vállalkozás. E jelzők halmozása tulajdonképpen azt a tényt takarja, hogy nem áll a szerkesztők rendelkezésére egy olyan társadalomtudományi teaurusz vagy tárgyszógyűjtemény, amelyre munkájukban támaszkodhatnának. A kényszerűségből választott módszer buktatóit nyilván ők érzik legjobban. Vigasztal szolgálhat, hogy a kezdet nehézségeiből is adódó következtetések, tévedések kijavítására lehetőségük lesz az éves tárgymutató megszerkesztésénél. Persze bizonyos szerkesztés és kontroll menet közben is végezhető, pl. a már megalkotott tárgyszavak szakterületek szerinti rendezése révén. Így nemcsak olyan terminológiai problémák tisztázódhatnak, amelyek a betűrendben csak a közös szókezdet figyelése nyomán tűnnek fel /pl. a 36. évf. 1. füzetének tárgymutatójában a színház, színházi művészek, színházművészet, színjátszás, színművészet tárgyszavak/, de a szóalaktól függetlenül mutatkozók is. Még két kritikai megjegyzés: Véleményem szerint fölösleges a tárgymutató mellett külön mutató a szakcsoportokhoz. Ugyancsak indokolatlannak tartom az összefoglaló cím alatt közölt, különböző szerzők által írt és részcímmel is rendelkező publikációk összefoglaló címének besorolását a tárgymutatóba. Nem képzelhetők el ezek a címszós cikkek címmel együtt egy Szerzői nevek és címszós cikkek mutatójában?

Bevallom, leginkább az új Repertórium megformálása tetszik. A kicsinyítéssel sok szöveget tudtak elhelyezni egy oldalra, de a betűk tiszták, jól olvashatók. A legfőbb azonban, hogy jelentős papírmegtakarítást értek el. A szerkesztőség adata szerint a profilválogatás révén az anyag 30 %-kal lett kevesebb, a terjedelem viszont több, mint 50 %-kal.

Zöldi Péter

Az új hanglez szolgáltatás

Az 1960-as évek második felétől kezdve megjelentek a könyvtárakban a hanglezek, s egyúttal nyakunkba szakadtak mindazok a gondok, amelyek egy új dokumentumfajta könyvtári kezelésével és szolgáltatásával járnak. A legnagyobb nehézséget a hanglezek feldolgozása és szerzeményezése jelentette. A könyvtárak nem rendelkeztek ugyanis az "Új Könyvek"-hez hasonló, hanglezeket ismertető kereskedelmi katalógussal, és nem volt egységes címléírási szabályzat sem.

Ezen a Könyvtártudományi és Módszertani Központ 1975-ben próbált segíteni, amikor elindította az évenként négy alkalommal megjelenő Új Hanglezek c. kiadványát. Ebben a kiadványban először csak a magyar hanglezek címléírása jelent meg, majd 1978-tól kezdve a külföldi hanglezeké is. A kiadvány azonban semmiképpen sem teljesíthette azt a funkciót, amit a könyvtárak vártak: hogy egyrészt állománygyarapítási tanácsadóként szolgáljon,

másrészt a benne közölt hanglemezeket meg is vásárolhassák. Az első funkciót akadályozta az a tény, hogy a kiadvány a megjelent magyar, illetve a hanglemezboltokban kapható külföldi hanglemezeknek csak egy igen kis százalékát tartalmazta, másrészt semmi kapcsolat nem volt a kiadvány és a kereskedelmi kínálat között.

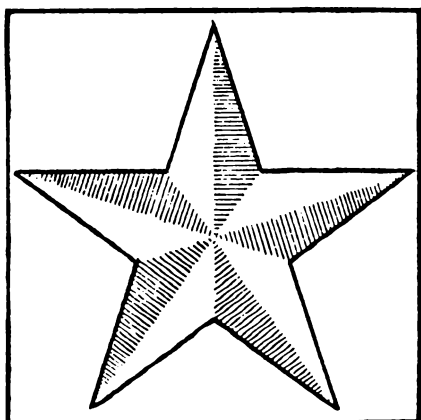
Ezen a helyzeten változtatott gyökeresen a Könyvértékesítő Vállalat, amikor a Hanglemezgyártó Vállalattal és a KMK-val szerződést kötött. Ennek értelmében a könyvtárak a Könyvértékesítő Vállalat hanglemezboltjában megvásárolhatják a Magyarországon kereskedelmi forgalomban lévő összes magyar és külföldi hanglemez. Hogy a szolgáltatás tényleges könyvtári szolgáltatássá váljon, a vállalat munkakapcsolatot alakított ki a Könyvtártudományi és Módszertani Központtal, és ennek eredményeként létrejött a jelenlegi szolgáltatás: a hanglemezek katalóguskartonokkal együtt rendelhetők, éppenugy mint az Uj Könyvek esetében.

A könyvtárak a megrendelendő hanglemezeket és katalóguskartonokat együttesen választják ki az Uj Hanglemezek c. kiadványból, amely a hanglemezeknek csupán a kereskedelmi címlírását tartalmazza. Itt lehetőség nyílik a hanglemezek mellé teljes katalógus garnitúrát, vagy csupán egy-egy katalóguskartont rendelni. Így a könyvtárak maguk döntenek el, hogy milyen mélységig tárják fel a zeneműveket a katalógusrendszerükben.

Az új szolgáltatás hozzájárul ahhoz, hogy a hanglemezek éppen olyan dokumentumai legyenek a könyvtáraknak, mint a nyomtatott dokumentumok.

Skaliczki Judit

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

A pártszervezet életéből

Az OSZK MSZMP alapszervezete január 12-én lezajlott taggyűlésén megtárgyalta a Művelődési Minisztérium Könyvtári osztálya által az elmúlt évben lefolytatott célvizsgálat összefoglaló jelentését, valamint a Könyvtári osztály által megfogalmazott - az OSZK Vezetői Tanácsának 1980. december 18-i ülése által részben módosított - javaslatokat. A jelentést Sárdy Péter, az osztály helyettes vezetője is-

mertette, a tagság kérdéseire ő, valamint az osztály vezetője Juhász Jenő elvtárs válaszolt. /A célvizsgálat eredményeit lapunk következő számában közöljük./

Ezután Havasi Zoltán az olvasói korlátozások bevezetéséről, Óvári Sándor pedig a vári építkezés újabb fejleményeiről adott rövid tájékoztatást.

Február 12-én az alapszervezet tagsága megvitatta annak a bizottságnak a jelentését, amely - a pártvezetőség felkérésére - 1980 őszén megvizsgálta az OSZK bérhelyzetét. A bizottság tagjai: Somogyi Pálné a pártvezetőség tagja, Milhoffer Alajos és Nagy Zoltán az SZB tagjai, Vajda Gábor a KISZ-vezetőség tagja. A jelentést /amelynek teljes szövegével a tagság előzetesen megismerkedhetett/ Somogyi Pálné ismertette.

A pártszervezet kezdeményezésére 1980 őszén a Gazdasági Igazgatóság a társadalmi szervek rendelkezésére bocsátotta az intézmény bérhelyzetének elemzése céljából a kért kimutatásokat, amelyek az 1980. szeptemberi állapotot tükrözik.

Jelen elemzés semmilyen körülmények között sem törekedhetett teljességre. Nem lehetett célunk és feladatunk az intézmény egész bér- és káderpolitikájának elemzése, ehhez a rendelkezésre álló tudás, "környezetismeret" és idő egyaránt kevés volt. Reméljük azonban, hogy sikerült olyan szempontokat felvetnünk, amelyek további gondolkodásra, elemzésre és döntésre érdemesek.

Az 1977-es rendelet kapcsán történt nagyarányú bérrendezés óta az OSZK-ban tudomásunk szerint ez az első kísérlet az intézmény bérhelyzetének elemzésére. Az elemzés első tanulsága, hogy ezt a feladatot időszakonként, véleményünk szerint 3 évenként a kötelező béremelési ciklusnak megfelelően, az állami vezetés illetékeseinek el kellene végezniök. Az elvszerű bér- és káderpolitika alapfeltétele, hogy az intézményvezetés áttekintéssel bírjon a dolgozók bérhelyzetéről, a különböző rétegek kor-, besorolási és bérvizonyairól.

Miután a KMK az intézményen belül külön személyzeti és bérpolitikát folytat, ezért a KMK bérhelyzetét csak ott vettük figyelembe, ahol ez az elemzés szempontjait gyárapította. Az elemzés négy fő témakörre terjed ki, ezek a következők:

1. Az 1977-es rendelettel kapcsolatos észrevételek
2. Káderpolitikai észrevételek
3. Bérpolitikai észrevételek
4. Egyes rétegek konkrét intézkedéseket igénylő helyzete

1. A rendelettel kapcsolatos észrevételek

- 1.1. A rendelet, mint ezt már az 1977-ben a minisztériumhoz eljuttatott észrevétel is megemlítette, nem határozta meg kellőképpen a főmunkatárs I. és II. kategóriába való besorolás feltételeit. Ez azzal a veszéllyel jár /mint ezt a későbbiekben bizonyítjuk/, hogy az egyetlen konkrét szempont - a szolgálati évek száma - érvényesül. Így a szakalkalmazott I. kategória jelentős része szinte automatikusan válik főmunkatárs II.-vé, majd I.-gyé, amikor a megfelelő szolgálati időt elérte.

Más szempontból viszont indokolatlannak tűnik a főmunkatársi kategóriákba való be-

sorolás szolgálati év feltétele, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy egy rátermett munkatársunk akár kandidátus is előbb lehet, mint főmunkatárs II., nem beszélve arról, hogy a tudományos címeket szabályozó rendeletben a tudományos munkatársi cím eléréséhez szükséges szolgálati idő 6 év /egyetemi doktori cím esetén legalább 5 év/, illetve a tudományos főmunkatársi minősítéshez tudományos fokozat esetén 8 év.

Javaslatunk, hogy az intézmény kezdeményezze a minisztériumnál ennek az anomáliának a megszüntetését.

1.2. Teljesen formálisnak és jelentéktelennek tűnik a kategóriák különböző csoportjaiban adható főkönyvtáros, könyvtáros és könyvtárkezelő elnevezés.

2. Káderpolitikai észrevételek

Bár az intézmény káderhelyzetének vizsgálata nem tartozott szorosan a bizottság feladatkörébe, a vizsgálódás során olyan szempontok merültek fel, amelyek mindenképpen megfontolásra érdemesek.

2.1. Miután a képesítési előírások megfogalmazásakor az intézmény vezetői többnyire a jelenlegi szervezet és a jelenleg folyó munka létszám- és képesítési igényeiből indultak ki, az a véleményünk, hogy az intézmény feladatainak számbavételével párhuzamosan meg kell határozni azt is, hogy az intézménynek milyen képesítésű, illetve besorolású munkatársakra van szüksége. Csak gondolatébresztőnek szánjuk ehhez az 1. sz. táblázatot.

2.2. Nem tisztáztak kellőképpen a főmunkatársi kategóriákba kerülés feltételei a könyvtárban. /v.ö. 1.1./ A 15 évnél hosszabb munkaviszonnyal rendelkező, nem vezetői állományba tartozó szakalkalmazott I. és főmunkatársak létszáma összesen 59 fő.

Ebből főmunkatárs I.	27 fő	
főmunkatárs II.	17 fő	44 : 15
"sima" szakalk.l.	15 fő	

Ha a 20 évnél hosszabb szolgálati idővel rendelkezőket tekintjük, akkor az össz-létszám 45 fő.

Ebből főmunkatárs I.	26 fő	
főmunkatárs II.	9 fő	35 : 10
szakalk.l.	10 fő	

Ugy tűnik tehát, hogy az a szakalkalmazott I., aki nem lett vezető, többé-kevésbé automatikusan "lép át" a főmunkatársi kategóriába. Ez pedig szükségszerűen azt jelenti, hogy a főmunkatársi kategórián belül a differenciálás nem elégséges, de mivel a kategória elég heterogén, nem is nagyon lehetséges. Ez lehet az indoka annak is, hogy a főmunkatársi kategóriák bérbeállási százaléka feltűnően alacsony. Ha a rendelet szándékát jól értjük, akkor ebbe a kategóriába az intézmény tevékenységét meghatározó, kiemelkedő munkatársakat kell és lehet besorolni, erre utal az is, hogy kategóriájuk az osztályvezetői és az osztályvezetőhelyettesi

kulcsszámokkal azonos, illetve azt meghaladó nagyságrendű.

- 2.3. Az OSZK vezetői garniturája /nem mi állapítjuk meg elsőként/ "előregedett". Osz-
tályvezetőhelyettesekkel bezárólag, az OSZK-ban 57 vezető van. Ezek között 35 éven
aluli nincsen, 40 év alatt 4 osztályvezető /Belitska-Scholtz, Kastaly, Mohor, Son-
nevend/ és 2 osztályvezetőhelyettes /Gajtkó Éva, Nagy Zsoltné/. Ha ehhez hozzászá-
mitjuk a 43 csoportvezetőt, akkor az OSZK 100 vezető dolgozója közül 35 évnél fia-
talabb a fent említett 2 vezetőn kívül 14 csoportvezető.

A nyugdíj-korhatárt elérte, vagy túlhaladta az osztályvezetőkkel bezárólag számolt
44 vezető közül 15, 5 éven belül eléri további 12.

Egészében nem elégséges az utánpótlás az egyetemet végzett kategóriák esetében.

2. sz. táblázat: Az OSZK vezetőinek, főmunkatársainak és szakalkalmazottainak szá-
ma, szolgálati év kategóriák szerint

	20 év felett	15-20	8-15	3-8	0-3	
vezető	51	3	3	-	-	
főmunk.l.	25	2	-	-	-	
főmunk.ll.	9	8	5	-	-	
szakalk.l.	10	5	29	18	3	
	95	18	37	18	3	113 : 58
szakalk.ll.	18	5	10	5	-	
III.	14	15	33	9	2	
IV.	12	8	8	13	1	
	139	46	88	45	6	

A 8-15 éves munkaviszonnyal rendelkezők viszonylag megfelelő számban vannak, de a
0-8 évig terjedő kategóriák létszáma alacsony. A szakmai feladatok zömét ellátó
szakalkalmazott I-II. kategóriák utánpótlása nem megnyugtató: 8 évnél kevesebb mun-
kaviszonnyal rendelkező szakalkalmazott I. és II. mindössze 26 van. Ez további ká-
derutánpótlási gondokat fog jelenteni.

- 2.4. Mint ezt korábban már említettük, az OSZK-ban a csoportvezetőket is számítva 100 ve-
zető van, vagyis majdnem minden 4-5. munkatársunk vezető. Ez megfontolandó arány.
/I. a 3. sz. táblázatot/ Ugyanakkor a négy főosztály egyikén sincs főosztályvezető
helyettes, a 33 /!/ osztályvezető munkáját 13 helyettes segíti.

3. sz. táblázat: Az OSZK csoportvezetői össz.

főmunk. I.	9
főmunk. II.	7
szakalkalmazott I.	
1. bér csoport	-
2. "	-
3. "	3

szakalkalmazott II.	össz.
1. bércsoport	6
2. "	-
3. "	1
szakalkalmazott III.	
1. bércsoport	3
2. "	2
3. "	1
szakalkalmazott IV.	
1. bércsoport	5
2. "	1
fizikai	2
ügyintéző III.	3

Kérdéses, hogy jól bányik-e az intézmény a csoportvezetői megbízatásokkal. Mint a táblázatból kiderül, a két munkatársi kategóriában 16 csoportvezető van, a szakalkalmazott I. kategóriában 3, szemben a szakalkalmazott II. 7 és a szakalkalmazott III és IV. 6-6 csoportvezetőjével. A könyvtárban számos olyan csoportvezető van, aki annak idején azért kapta a kinevezést, hogy az ezzel járó 10 %-os bérfafon emelkedést biztosítani lehessen számára. A bércategóriák felső határának emelése, illetve néhány ilyen munkatárs átsorolása más kategóriákba ezt az esetenként csoport nélküli csoportvezetői kinevezést feleslegessé tette, de a kinevezés megmaradt.

Általánosságban is megfontolandónak tartjuk a könyvtárban a határozott időre szóló vezetői kinevezések bevezetését. A csoportvezetők esetében egyébként az intézmény elég ritkán él a rendeletben biztosított 10 %-os lehetőséggel.

3. Bérpolitikai észrevételek

3.1. A szakmai igazgatási területek között a bizottság tagjai nem érzékelték jelentős, általánosan megfogalmazható bérfeszültséget. Ez nem zárja ki, hogy személyi bérfeszültségek legyenek főosztályokon belül és főosztályok között. Ennek vizsgálata azonban a fokozott "helyismereti" igények miatt jelen elemzés keretében nem volt elvszerően megoldható.

A négy főosztályhoz és a Beruházási Igazgatósághoz mérten magasabb a bérszinvonala a KMK-nak, a Gazdasági Igazgatóságnak és a Központi Igazgatóságnak. A jelenlegi un. lineáris bérfejlesztési politika az esetleg jelenleg meglévő feszültségeket csak elmélyítheti, de a lineáristól eltérő bérfejlesztés elveinek kidolgozása, az ehhez szükséges elemzés meghaladta a jelenlegi vizsgálat kereteit. Mint arra korábban már utaltunk, elképzelhető lenne az illetékes vezetők elemző munkája után egy, a lineáristól eltérő bérfejlesztés is az OSZK-ban.

3.2. Általánosságban az figyelhető meg, hogy a szolgálati idő az OSZK-ban jobban dominál a bérekben, mint az iskolai végzettség. Ennek szemléltetésére a szakalkalmazotti kategóriák azonos korcsoportjának átlagai tűnnek a legalkalmasabbnak. /4.

sz. táblázat/

Tehát a 20 év feletti szolgálati idővel rendelkező szakalkalmazott I. és III. közötti bérátlag-különbség 581 Ft, annak ellenére, hogy a kvalifikáltabb szakalkalmazott I. kategória szolgálati év átlaga magasabb. Ez azt jelenti, hogy huszonegy-néhány évi munka után az egyetemet végzett /tehát néhány évvel idősebb!/ munkatárs 5-600 Ft-tal keres többet a gimnáziumi érettségivel és szaktanfolyammal rendelkező munkatársánál. Vagy: a 8-15 éves munkaviszonnyal rendelkező szakalkalmazott I. bérátlaga 431 forinttal haladja meg a hasonló szolgálati idővel rendelkező, tehát átlag 4-5 évvel fiatalabb középfoku végzettségűekét.

Arról nem is beszélve, hogy a gimnáziumi érettségivel sem minden esetben rendelkező szakalkalmazott IV. kategória hasonló szolgálati idejű, átlag 4-6 évvel fiatalabb munkatársainál az egyetemi végzettségűek 8-15 év szolgálati idő után 894 forinttal keresnek többet átlagosan, és ez a különbség a nyugdíjig sem nő, sőt csökken. Ez veszélyes tendenciának látszik.

A differenciálás gyakorlata nem általános a könyvtárban.

Arra kell törekedni, hogy a kiemelkedő munka megfelelően differenciált elismerésben részesüljön az 5 %-os bérfejlesztés elosztásakor.

A differenciálás eszköze lehetne egy olyan prémium vagy jutalomrendszer, melynek keretében a munkaköri feladatok kiemelkedő teljesítését, vagy az azokon túlmutató feladatok elvégzését jutalmazná a könyvtár. Ezt a célt szolgálhatnák például a munkatervhez csatolt prémiumfeladatok, amelyek kitűzésekor közölni lehet a teljesítés feltételeit, a kitűzött prémium összegét és a feladat megpályázásának feltételeit.

4. Konkrét bérpolitikai javaslatok, a könyvtárban hátrányos helyzetben levő rétegek

4.1. A beállási szintek százalékának* misztifikálása nélkül is tanulságosnak tűnik a könyvtárban létező kulcsszámok bérbeállási százalékának emelkedő sorrendjében felsorolni a különböző kategóriákat /5. sz. táblázat/. A táblázat nagyfoku aránytalanságai további vizsgálatot igényelnek.

Különösen feltűnő, hogy a 10 legalacsonyabb beállási szintszázalék között találjuk az intézmény összes nem vezető beosztású, egyetemi diplomával rendelkező munkatársát és két szakmunkás kategóriát.

*A beállási szint százalékának kiszámítására egy példa:

a 3527/I. kategóriába sorolt dolgozók alapfizetéseinek átlaga: 2.800 Ft

a 3527/I. kategória alsó bérhatára: 2.400 Ft

a " " felső " : 3.800 Ft

akkor a beállási szint:

$$\frac{2.800 - 2.400}{3.800 - 2.400} \times 100 = 28,6 \%$$

- 4.2. Az a véleményünk, mint erre a 3.2.-ben már utaltunk, hogy a szakalkalmazott I. kategória az összes réteghez képest és különösen a szakalkalmazottak többi rétegéhez, valamint még élesebben az ügyintézői kategóriákhoz képest el van maradva. Ez az arány a KMK-ban egész más képet /a reálishoz sokkal közelebb álló képet/ mutat /6. sz. táblázat/.
- Ennek az elmaradásnak alapvető oka az egyetemet végzettek alacsony kezdő fizetése. Ennek a feszültségnek a megoldása úgy történhet, ha a belépő összegeket az intézmény magasabban állapítja meg, és ha az első években a szakalkalmazott I. kategória prioritást élvez a bérfejlesztés során és nagyobb léptékkal halad előre.
- 4.3. A főmunkatárs I. és II. kategóriák esetében véleményünk szerint a beállási szint csalóka képet mutat. Erről a két kategóriáról már szóltunk az 1.1. és 2.2. pontokban. Az a véleményünk, hogy a kategóriába való besorolással az intézménynek ritkábban és differenciáltabban kellene élnie. A beállási szint százaléka azért alacsony, mert a kategória kiemelkedően magas bértételeivel az OSZK nem él, de ilyen nagy számú főmunkatárs esetében nem is élhet.
- 4.4. Alacsony a szakmunkás I. és II. beállási szintje, különösen ha az ipari konkurenciát és az ott fizetett béreket is figyelembe vesszük.

1. sz. táblázat: Az intézmény munkatársainak száma kulcsszámok szerint /zárójelben a KMK/

3501	1	/főigazgató/	}	vezető össz. 57 /7/
3502	4 /1/	/főig. h., igazgató/		
3503	4 -	/főo. vez./		
3504	2 -	/főo. vez. h./		
3505	33 /6/	/osztályvez./		
3506	13 -	/oszt.vez. h./		
3521	27 /6/	/főmunkatárs I/	}	főmunkatárs össz. 49 /9/
3522	22 /3/	/főmunkatárs II/		
3523/I	10 /1/	/szakalk. I. 20- év/	}	szakalk. I. össz. 65 /22/
3524/I	5 /7/	/ " 15-20/		
3525/I	29 /9/	/ " 8-15/		
3526/I	18 /5/	/ " 3-8/		
3527/I	3 -	/ " 0-3/		
3523/II	18 /3/	/ " II. 20- /	}	szakalk. II. össz. 38 /11/
3524/II	5 /1/	/ " 15-20/		
3525/II	10 /4/	/ " 8-15/		
3526/II	5 /3/	/ " 3-8/		
3527/II	- -			
3523/III	14 /1/	/ " III. 20- /	}	szakalk. III. össz. 73 /4/
3524/III	15 /1/	/ " 15-20/		
3525/III	33 /2/	/ " 8-15/		
3526/III	9 -	/ " 3-8/		
3527/III	2 -	/ " 0-3/		
3523/IV	12 -	/ " IV. 20- /	}	szakalk. IV. össz. 42 /2/
3524/IV	8 -	/ " 15-20/		
3525/IV	8 -	/ " 8-15/		
3526/IV	13 /2/	/ " 3-8/		
3527/IV	1 -	/ " 0-3/		
3533-37/I	- -	/ügyintéző I./	}	ügyi. II. 4
3533/II	4 -	/ " II. 20-/		
3534-37/II	- -	/ " II. 0-20/		
3533/III	11 -	/ " III. 20-/	}	ügyi. III. 18
3534/III	4 -	/ " III. 15-20/		
3535/III	3 -	/ " III. 8-15/		
3536-37	- -	/ " III. 0-15/	}	ügyi. IV. 4
3533/IV	4 -	/ " IV. 20-/		
3534-36	- -	/ " IV. 0-20/		
3541	1 /2/	/ügyviteli alkalm./		1 /2/
3561	12	/műhelyvezető/	}	fizikai össz. 107
3562	29	/szakmunkás I./		
3563	5	/szakmunkás II./		
3564	40	/betan. munkás I./		
3565	17	/betan. munkás II./		
gk.vez.	4			

4. sz. táblázat: A szakalkalmazotti kategóriák bérátalaga közötti különbségekről

Szolg. idő	20 év felett		15-20		8-15		3-8		0-3	
	bér átl.	szolg. év átl.	bér	sz.é.	bér	sz.é.	bér	sz.é.	bér	sz.é.
Szakalk. I.	4940	25	4620	17,4	3862	10,6	3232	4,9	2800	1,2
különbség	3 Ft		380		93		2		-	
Szakalk. II.	4937	28,6	4240	17,6	3769	11,6	3230	6,6	-	-
különbség	578		313		338		336		335	
Szakalk. III.	4359	24,1	3927	17	3431	10,7	2894	5,9	2465	2
különbség	238		437		463		296		165	
Szakalk. IV.	4121	29,4	3490	17,1	2968	10,2	2593	5,9	2300	2

különbség I-III. 581 /1560/ 693 /1320/ 431 /1260/ 338 /1095/ 335 /1050/

különbség I-IV. 819 /2250/ 1130 /1890 894 /1785/ 634 /1620/ 500 /1635/

Zárójelben tüntettük fel a kategóriák felső határai közötti különbséget, a rendelet szerint.

6.sz. táblázat: Szakalkalmazotti és ügyintézői kategóriák egymáshoz való viszonya az OSZK-ban.

	Szakalk. I.			II.			III.			IV.		
	beáll.	% bérátl.	sz.é.á.	%	bér	év	%	bér	év	%	bér	év
3523	43,6	4940	25	66,8	4937	28,66	66,2	4359	24,1	86,1	4121	29,4
3533 üi	-	-	-	67,4	4950	25,7	80,9	4659	25,1	104,5	4425	27,2
3524	53,04	4620	17,6	60,4	4240	17,4	74,2	3927	17	77,9	3490	17,1
3534 üi	-	-	-	-	-	-	87,9	4150	16,6	-	-	-
3525	42	3862	10,6	64,5	3769	11,6	62,5	3431	10,7	74,5	2968	10,2
3535 üi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3526	32,2	3232	4,9	59,3	3230	6,6	68,8	2894	5,9	86,7	2597	5,5
3527	28,6	2800	1,5	-	-	-	75,2	2465	2	88	2300	2
	KMK-ban											
3523	49,12	5100	22	68,8	4983	26,6	100	5050	22	-	-	-
3524	68,1	4967	16	48,7	4000	18	66,6	3700	15	-	-	-
3525	81,3	4667	12,1	74,9	3937	12,2	100	3800	13	-	-	-
3526	41,2	3380	4,2	52,4	3133	5,6	-	-	-	-	-	-

5. sz. táblázat: Az intézményben előforduló kulcsszámok a beállási szint százalékának emelkedő sorrendjében

Kulcsszám	megnevezése	beáll. szint %	Bérátlag Ft	Szolg.év átlaga
3563	szakmunkás II.	24,7	2830	6,8
3527/I	szakalk.l. 0-3 év	28,6	2800	1,5
3526/I	" " 3-8	32,2	3232	4,9
3522/cso.p.v. nélkül/	főmunk. II.	36	4918	20,3
3521 " "	" I.	41	4940	25
3525/I	szakalk.l. 8-15	42	3862	10,6
3523/I.	" I. 20-	43,5	4940	25
3562	szakmunkás I.	51,5	3710	14,3
3524/I	szakalk.l. 15-20	53,4	4620	17,6
3526/II	szakalk.II. 3-8	59,3	3230	6,6
3524/II	" II. 15-20	60,4	4240	17,4
3525/III	" III. 8-15	62,5	3431	10,7
3525/II	" II. 8-15	64,5	3769	11,6
3523/III	szakalk.III. 20-	66,2	4359	24,1
3523/II	" II. 20-	66,8	4937	28,6
3533/II	ügyint. II. 20-	67,4	4950	25,7
3526/III	szakalk.III. 3-8	68,8	2894	5,9
3524/III	szakalk.III. 15-20	74,2	3927	17
3525/IV	" IV. 8-15	74,5	2968	10,2
3527/III	" III. 0-3	75,2	2465	2
3564	bet.munk.	76,3	3249	15,6
3561	műhelyvez.	76,6	4570	27,4
3524/IV	szakalk. IV. 15-20	77,9	3490	17,1
3506	oszt.vez.h.	79,8	6134	26,6
3533/III	ügyint. III. 20-	80,9	4659	25,1
3523/IV	szakalk. IV. 20-	86,1	4121	29,4
3526/IV	" " 3-8	86,7	2597	5,5
3534/III	ügyint.III. 15-20	87,9	4150	16,6
3527/IV	szakalk. IV. 0-3	88	2300	2
3505	oszt.vez.	88,6	6936	27,9
3565	betan. m.	88,3	2957	19,9
3541	ügyviteli alk.	90	4200	20
3503	főo. vez.	97,4	8300	32
3504	főo. vez. hely.	100	7900	43,5
3502	főig. h.	103	9000	-
3501	főigazgató	104	10.700	-
3533/IV	ügyint. IV. 20-	104,5	4425	27,2
3535/III	ügyint. III. 8-15	133,9	4275	12,5

A jelentésben foglaltakkal kapcsolatban több kérdés és észrevétel hangzott el, majd a vita után a taggyűlés a következő határozatot fogadta el:

1. Célszerű lenne három évenként - a kötelező béremelési ciklus lezárultakor - megvizsgálni az OSZK bérhelyzetét.
2. Bánjon szigorubban az intézmény a főmunkatársi kategóriába való besorolással.
3. Felülvizsgálandó az osztályvezetők, az osztályvezető helyettesek és a csoportvezetők helyzete /csak a vezetői feladatokat ellátók kapják meg ezeket a kinevezéseket/.
4. Az igazgatók és a főosztályvezetők a társadalmi szervezetekkel vizsgálják meg az igazgatóságon ill. főosztályon belüli személyi bérfeszültségek okait és indokolt esetben tegyenek javaslatot megszüntetésükre.

5. A differenciált béremelésen túlmenően a készülő jutalmazási szabályzat helyezze középpontba - az év végi jutalom terhére is - a differenciálás szempontjait.
6. Kivánatos lenne az 1981. évi bérfejlesztéskor rendkívüli béremelést végrehajtani - elkülönített alapból, de személyenként differenciáltan - a szakalkalmazott I. és a szakmunkás kategóriákban.
7. Fel kell emelni a pályakezdő fiatal dolgozók fizetését.
8. Meg kell vizsgálni az ügyintézői kategória bérhelyzetét.
9. Az OSZK bérhelyzetének elemzése után el kell végezni a KMK bérhelyzetének vizsgálatát. A pártszervezet átfogó vizsgálatait minden esetben terjedjenek ki a KMK-ra is.

* * *

Február 16-án a teggyülés napirendjén három téma szerepelt.

Először a KISZ-alapszervezet munkájáról készült beszámoló hangzott el; amelyet Inotai István titkár terjesztett elő. Ezt követően Sonnevend Péter ismertette az alapszervezet 1981. I. félévi munkaterv-javaslatát, amelyet a vezetőség a pártcsoportok előzetes véleményezése után állított össze, valamint az egyes pártcsoportok saját félévi munkatervét. Harmadik napirendi pontként Zircz Péter főigazgató-helyettes ismertette az OSZK 1981. évi készülő munkatervét, a tervezés külső és belső körülményeit, felépítését és legfontosabb fejezeteit. Végül Óvári Sándor igazgató tájékoztatta a tagságot a vári építkezés újabb eseményeiről.

A taggyülés az alapszervezet 1981 február 1. - július 31. közötti munkájára a következő tervet fogadta el:

Az OSZK MSZMP alapszervezetének 1981. I. félévi munkaterve
/1981 II. I. - VII. 31./

Vezetőségi ülések

február:

- az 1981. I. félévi munkaterv; pártcsoport bizalmiakkal kibővitett ülés /Sonnevend/;
- az OSZK Híradó munkájának tapasztalatai; kibővitett vezetőségi ülés /Somogyi/;

március:

- Fábrgy György gazdasági igazgató beszámoltatása az intézmény /OSZK és KMK/ biztonsági és munkavédelmi helyzetéről /Sonnevend/;
- külföldi tanulmányutak, ösztöndíjak hasznosítása /munkabizottság/;

- az intézmény /OSZK és KMK/ ötéves /1981-85/ feladattervének véleményezése; meghívottak: az OSZK főigazgatója, a KMK igazgatója / Sonnevend/;
- az alapszervezet teendőinek számbavétele /1981-1984-es feladatterv/; pártcsoportbizalmiakkal kibővített ülés;

április:

- a szakszervezeti munka aktuális kérdései; az SZB-ben dolgozó párttagokkal kibővített ülés /Óvári/;
- MLEE beiskolázás /Urosevics/;
- az ifjúsági parlament előkészítése /Kastaly/;
- az I-II. főosztály és a KMK pártcsoportbizalmiainak beszámolója /Somogyi/;

május-június:

- pártépités /Somogyi/;
- az OSZK szervezeti korszerűsítésére tett javaslatok megbeszélése; az intézetvezetőséggel, a szakszervezeti-, valamint a KISZ-titkárral kibővített ülés /Sonnevend/;
- a KMK-felülvizsgálat eredményeinek megbeszélése - amint elkészül /Sonnevend/;
- az ötéves /1981-85/ káderfejlesztési terv /OSZK és KMK/ véleményezése, a pártcsoport bizalmiakkal kibővített ülés /Sonnevend/;

Taggyűlések

február:

- a KISZ-vezetőség beszámolója az alapszervezet munkájáról /Kastaly/;
- az 1981. I. félévi munkaterv /Sonnevend/;
- az OSZK 1981. évi munkaterve /Sonnevend/;

március:

- az OSZK kutató-fejlesztő tevékenysége /Sonnevend/;
- a külföldi tanulmányutak, ösztöndíjak hasznosítása /Sonnevend-N.Rácz A./;
- tájékoztató a tagdíjfizetés rendjéről /Somogyi/;

április:

- az OSZK ötéves /1981-85/ feladatterve /Sonnevend/;
- a IV. Országos Könyvtárügyi Konferencia előzetes anyagának a nemzeti könyvtárat érintő kérdései;
- az alapszervezet 1981-84. évi feladatterve /Sonnevend/;

május-június:

- pártépités /Somogyi/;
- az OSZK szervezeti korszerűsítésére tett javaslatok /Sonnevend/;
- a KMK felülvizsgálat - amint elkészül /Sonnevend/;

Szabad pártnapok

február: időszakos kulturális kérdések,

április/május: időszakos ideológiai kérdések, aktuális gazdaságpolitikai kérdések.

ÉS 897 A TANÁROK?

Látogathatná-e ma Babits Mihály középiskolai tanár az Országos Széchényi Könyvtárat? Legfeljebb napi olvasójeggyel, indokolt esetben. A Széchényi Könyvtár ugyanis február elsejétől korlátozta olvasói körét. Eves olvasójegyet csak a kutatóhelyek, felsőoktatási, kulturális és tömegkommunikációs intézmények, kiadóvállalatok dolgozói és nyugdíjasai, a művészeti szövetségek, valamint az újságírószövetség tagjai kaphatnak, továbbá azok, akik hivatalosan igazolják, hogy közérdekű kutatómunkát végeznek, illetve szakdolgozatukat, disszertációjukat írják. A korlátozás kényszerű és átmeneti. Reméljük, valóban átmeneti lesz, és nem válik a könyvtár várbeli épületének sok éve halasztódó megnyitásáig szokássá.

De addig is... egy foglalkozási kategória — a tanároké — bántóan hiányzik a fenti felsorolásból. Nem áltatjuk magunkat: tanárnak lenni ma nem azt jelenti, mint Babits idejében. Fiatal kutatók, szerkesztők, a gyors érvényesülés mámorában, képesek szánakozva emlegetni volt évfolyamtársaikat, akik „megrekedtek a pályán”, „csak” tanár lett belőlük. De vajon rendjén van-e, hogy éppen a Széchényi Könyvtár magától értetődő tényként fogadja el ezt a frivol értékelést, a tanárság társadalmi presztízsének csökkenését? A könyvtár munkatársai közül jó néhányan maguk is éveik tanítottak; múltáynosnak érzik-e, hogy egy középiskolai irodalomtanár kínosan magyarázkodni kényszerüljön, ha órájára készülve magánszorgalomból el akarja olvasni, mondjuk a *Honderű* hírhedt Petőfi-kritikáit, miközben egy újságírótól (egyébként helyesen) senki sem kérdezheti meg, miért éppen a Széchényiben kívánja átlapozni például a *Füles* múlt heti számát?

Bármilyen nehéz a könyvtár jelenlegi helyzete, egy lépéssel még tovább kellene mennie engedékenységében. Hivatalos nyilatkozatokból tudjuk, hogy a társadalomtudományos végzettségű értelmiség egy része elhelyezkedési nehézségekkel bajlódik: van, aki képzettségének nem megfelelő munkakörben dolgozik, van, aki kénytelen-kelletlen szabadúszó. Így élni amúgy sem könnyű — legalább kollegiális körben nem volna szabad súlyosbítni a mindennapi létezés gondjait. Úgy vélem, minden végzett bölcsésznek lehetővé kellene tenni, hogy diplomásként is élhessen azzal a jogával, amelyet végzős hallgatóként szerzett. Azaz intézményi támogatás nélkül, a saját belátása szerint beülhessen a könyvtárba. Még a nemzeti könyvtárba is.

ÉLET ÉS IRODALOM

A nemzet 897 könyvtára

Az *Élet és Irodalom* 1981. február 14-i számában *Kőszeg Ferenc* felteszi a kérdést: „Látogathatná-e ma Babits Mihály középiskolai tanár az Országos Széchényi Könyvtárat?” A válasz egyértelműen igen. Látogathatná, minthogy a Széchényi Könyvtárat mindenki látogathatja, aki közérdekű, rendszeres szépirodalmi és tudományos publikációs tevékenységet folytat. Tehát látogathatja — és látogatja — többek között a rendszeresen publikáló középiskolai tanár is. Ugyancsak látogathatja a középiskolai tanár a Széchényi Könyvtárat, ha disszertációját készíti, vagy ha volt professzortól, témavezetőjétől, valamelyik kutatóintézetből, kutatást szervező társadalmi szervtől megbízást mutat fel, amely szerint a Várba költözni készülő, állományában fenyegetett és műzeális célokat hangsúlyozottan szolgáló Széchényi Könyvtárban találja meg a kutatásához szükséges irodalmat.

Az a középiskolai tanár, aki a fenti körbe nem tartozik, de órájára készülve olyan könyvet, folyóiratot stb. igényel, amely csak a Nemzeti Könyvtár anyagában lelhető fel, valóban alkalmanként, napra szóló olvasójeggyel juthat a keresett anyaghoz.

Az Országos Széchényi Könyvtárat a nemzeti gyűjtemény megőrzésének sürgető közérdeke kényszeríti arra, hogy szolgáltatásait átmenetileg korlátozza. Az intézkedés átmeneti, és — ismételjük — a körülmények kényszerítették a könyvtárat ezekre a szabályokra, amelyeket a művelődési miniszter jóváhagyott.

Ami a tanárok megbecsülését illeti: a korlátozási intézkedések nem némely foglalkozási ágak ellen irányulnak. A Széchényi Könyvtár valamennyi olvasóját becsüli. De nemzeti kincset jelentő állományával fel szeretne költözni a Várba. Szeretné megőrizni állományát, nem az olvasóktól, hanem az olvasóknak: a 2000. év olvasói és tanárai számára is.

Falta Rosemarie

az Országos Széchényi
Könyvtár olvasószolgálatának
vezetője

KÖNYVTÁROS

MIKROFILMLAPOK BIBLIOGRÁFIAI LEÍRÁSA címmel útmutatót adott ki az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtartudományi és Módszertani Központ az új bibliográfiai leírási szabályok megismertetésére indított füzet sorozatában. Az útmutató összeállítója, Tremkóné Meszleny Mária a mikrofilm (microfiche) meghatározása, jellegzetességeinek ismertetése után a könyvekről, a folyóiratokról, valamint a kutatási jelentésekről készült mikrofilm-másolatok leírásának módját tárgyalja, majd foglalkozik az elsődleges mikrofilmlapok — az eredeti kiadásban először, illetve kizárólag mikrofilmlapon megjelent dokumentumok — leírásával is. A hasznos függelék rövidítésjegyzéket, fogalom meghatározásokat közöl, valamint a mikrofilmezéssel kapcsolatos legfontosabb fogalmak értelmezését adja. A hivatkozott irodalom jegyzéke önmagában is értékes bibliográfia. (1980. 79 l. 19 Ft)

MAGYAR ÉBÉREK 1

Világhíradó

Sugár Zsuzsanna, a Dán Királyi Könyvtár Zeneműtárának vezetője levelet küldött az Országos Széchényi Könyvtárnak.

„Az augusztusi budapesti könyvtáros-találkozó és az annak keretében szervezett látogatás a Széchényi Könyvtár Zeneműtárában — írja többek közt Sugár Zsuzsanna — nagy élményt jelentett számomra, mind szakmailag, mind emberileg. És megadta a szükséges végső inspirációt egy, már előzőleg megkezdett munkához. Az évek folyamán ugyanis szokásomná vált, hogy minden utamba kerülő hungaricumot feljegyezzem. Most pedig egy katalógus-revizióval kapcsolatban sikerült a listát kiegészítenem olyannyira, hogy úgy érzem, megérett arra, hogy önöknek elküldjem. Mellékelem tehát a koppenhágai Királyi Könyvtár zenei osztályán található, 1961 előtt regisztrált hungarica-anyagot.”

Az Országos Széchényi Könyvtár nevében dr. Kecskeméti István, a zeneműtár vezetője köszönte meg a nemzeti művelődésünkhöz nyújtott hozzájárulást.

★

Szerkesztőségi oldal

A múlt évben ujjaalakult szerkesztő bizottságunk bemutatkozó "első" számában /azaz az 1980. 7-9. sz.-ban/ közzétette "A nemzet könyvtára" címmel második otthonunkról készült tv-riportműsor szövegét annak reményében, hogy a riport visszhangot vált ki olvasóinkból. Sajnálattal közöljük, hogy - héhány szóban elhangzott dicsérő véleményen kívül - senki sem "nyilatkozott" dolgozóink közül a riportban elhangzottakról. Nagyon sajnáljuk ...

Kedves olvasóink talán észrevették, hogy ennek a számunknak a szövegét más gépen írták, mint a tavalyi évfolyamunk számait. Az élesszemű olvasók, akik intézményünk kiadványait is kézbeveszik /!/ talán felismerték, hogy a Kurrens Időszaki Kiadványok bibliográfia éves kötetei is ezzel a betűvel készültek. Igen, ez a számunk a Hírlapfeldolgozó Csoport IBM gömbfejes gépén "Dual Gothic" típusu betűivel készült.

Végre megjelent a könyvtári szaksajtóban egy recenzió az OSZK egyik fontos vállalkozásáról, egyik /1979-ben megindult/ szakbibliográfia-sorozatunk eddig megjelent két kötetről. Lapunk mindig szeretné bemutatni olvasóinknak az OSZK és a KMK kiadványait. Sajnos, ritkán sikerült saját hozzáértő és írni is tudó kollégáink között olyant találnunk, aki társadalmi munkában /magyarán szólva: ingyen/ hajlandó a Híradóban a szaksajtót megelőzve ismertetni, kritikai észrevételeivel a szerkesztőknek meg a lektoroknak segíteni, s ezzel saját intézményünk kiadványainak a színvonalát emelni.

Az OSZK HIRADÓ szerkesztőségének munkatársai minden szerdán du. 4-től 1/2 6-ig szerkesztőségi fogadó órát tartanak. Helye: Múzeum krt. 14-16. fszt. 6.
Telefon 330-393.

AZ OSZK HIRADÓ 1980. ÉVI /XXIII./ ÉVFOLYAMÁNAK TARTALOMJEGYZÉKE

Bor Kálmán: Hogyan tovább? 7-9. sz. 129-130. 1.

Pályázati hirdetés. 10-11. sz. 1-85. 1.

KRÓNIKA

A Vezetői Tanács munkájáról. /Összeáll.: Somkuti Gabriella/ 1-2. sz. 1-3. 1.; 5-6. sz. 93-94. 1.; 10-11. sz. 186-189. 1.

Szervezeti változás. 1-2. sz. 3. 1.

Nemzetközi kapcsolatok. /Összeáll.: Görgeyné Kovács Katalin/ 1979. július - december 1-2. sz. 4-9. 1.; 1980. január - június 10-11. sz. 189-191. 1.

A KMK ... nemzetközi kapcsolatai. /Összeáll.: Kovács Lászlóné/ 1979. II. félév 1-2. sz. 9-11. 1.; 1980. I. félév 10-11. sz. 192-193. 1.

Kitüntetések. 3-4. sz. 46. 1.; 5-6. sz. 95. 1.; 7-9. sz. 130-131. 1.

Személyi hírek és változások. /Összeáll.: Hernády Dénes/ 1-2. sz. 11-12. 1.; 3-4. sz. 46-47. 1.; 5-6. sz. 95. 1.

Az 1979. évi Keresztury-jutalom odaítélése. 10-11. sz. 196. 1.

Bemutatjuk Keresztury-díjas munkatársainkat. 10-11. sz. 195-199. 1.

Bemutatjuk két munkatársunkat. Markovits Györgyi /riporter: Hamar Mária/. Belitska-Scholtz Hedvig /riporter: Németh Mária/. 1-2. sz. 15-20. 1.

Buzás János 1927-1980. 7-9. sz. 131-132. 1.

Faragó Lászlóné /Proszwimmer Klára/ 1914-1980. 1-2. sz. 12-13. 1.

Goriupp Alisz végrendeletéből. 1-2. sz. 14. 1.

Heltai János: Kandidátusi értekezés munkahelyi vitája. 10-11. sz. 194-195. 1.

Helyreigazítás. 10-11. sz. 199. 1.

N.S.K.: Sajtótájékoztató az OSZK-ban. 10-11. sz. 195. 1.

Nagy Zsigmond 1917-1980. 7-9. sz. 132-133. 1.

Pethes Iván 1924-1980. 1-2. sz. 13-14. 1.

Ráduly Márta: Tájékoztató a Könyvtár képesítési előírásairól. 10-11. sz. 193-194. 1.

Somkuti Gabriella: Tájékoztató az Országos Széchényi Könyvtár célvizsgálatáról. 3-4. sz. 45-46. 1.

MUNKÁINKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

Az 1980. évre engedélyezett kutatások. 3-4. sz. 56-62. 1.

Belitska-Scholtz Hedvig: 18-19. századi pesti és budai német színlapok apropóján a Színháztörténeti Társaság gyűjteményéről. 7-9. sz. 148-150. 1.

Beszélgetés a Kiadványtárban. 10-11. sz. 202-203. 1.

Fábry György: A közérdek és az egyéni érdekelttség összefüggései, avagy gondolatok a szerződéses munkák árbevételéből képzett alapok alakulásával és felhasználásával kapcsolatban. 5-6. sz. 96-97. 1.

Fried István: A Széchényi Könyvtár és a József Attila Ünnepek. 3-4. sz. 64. l.

Karsay Orsolya: A Kézirattár 1979. évi beszerzéseiről. 1-2. sz. 23-25. l.

Kenyéri Katalin: Közgazdász a KMK-ban. 10-11. sz. 203-204. l.

Miklóssy János: Világjáró Jókai-kéziratok. /Beszélgetés Nemeskéri Erikával/ 7-9. sz. 150-151. l.

Németh Mária: Ismét a kutatónapokról. 3-4. sz. 54-55. l.

Németh Mária: Az OSZK-ban végzett szerződéses /un. KK/ munkákról. 3-4. sz. 48-52. l.

A nemzet könyvtára. 7-9. sz. 133-142. l.

Papp István: Az OSZK mint koordinációs központ. 3-4. sz. 53-54. l.

Pázmán Péter: Félárbocon ... /!?!/ 7-9. sz. 143-145. l.

Soltész Zoltánné: A Régi Nyomtatványok Tára 1979. évi jelentősebb új szerzeményei. 1-2. sz. 25-27. l.

Szente Péter: Fényszedéssel készül az MNB Könyvek Bibliográfiája. /Beszélgetés Fügedi Péternével/ 10-11. sz. 200-202. l.

Törökné Jordán Katalin: Könyvtári témájú kutatások nyilvántartása. 3-4. sz. 62-63. l.

"Uborkaszazon" az OSZK-ban. /Rádióriport Kelecsényi Gáborral/ 7-9. sz. 143-145. l.

Wix Györgyné: Három új szerzeményünkről - fejet hajtva Szinnyei József emléke előtt. 1-2. sz. 21-22. l.

Wix Györgyné: Pasteur egy magyar barátja. 10-11. sz. 205-206. l.

TÁJÉKOZÓDÁS

Bereczky Lászlóné: Helyreigazítás. 7-9. sz. 171. l.

Beszélgetés dr. Michal Potemrával zirci látogatásáról. /Riporter: Szente Péter/ 1-2. sz. 36-38. l.

Csapodiné Gárdonyi Klára: Svájci-magyar szövetség 1479-ben. 5-6. sz. 108-109. l.

Fallenbüchl Zoltán: Mária Terézia-kiállítás Schönbrunnban. 7-9. sz. 169-170. l.

Fried István: Kisfaludy Károly utja a Széchényi könyvtári kiállításig. 10-11. sz. 213-214. l.

Heit Gábor: Tábor után. 10-11. sz. 211-212. l.

Héjjas Eszter: "Musik in der Steiermark" - kiállítás az admonti bencés kolostorban. 5-6. sz. 113-115. l.

I.s.: Könyvtárosok találkozója. 3-4. sz. 83-84. l.

Kovács Ilona: A hungarika-kutatás egy amerikai központja. 1-2. sz. 38-39. l.

A Könyvtáros Egyesület 1980. évi közgyűlése. 1-2. sz. 39-40. l.

Melczer Tibor: Ösztöndíjas tanulmányuton Rómában. 3-4. sz. 79-82. l.

/mgy/: Írók és könyvek. Magyar írók könyvekről és az olvasásról. /Ismeretítés/ 3-4. sz. 82-83. 1.

Patay Pálné: Kiállítás Féltoronyban /Halbturn, Burgenland/. 5-6. sz. 109-111. 1.

Pázmán Péter - Somkuti Gabriella: Arcok a könyvtáros találkozóról. 7-9. sz. 159-167. 1.

Pázmán Péter: Sajtótájékoztató a közgyűjteményekről. 3-4. sz. 77-78. 1.

Soltész Zoltánné: Belgiumi utibeszámoló. 5-6. sz. 111-113. 1.

Somkuti Gabriella: Külföldön élő magyar származású könyvtárosok és hazai könyvtárosok találkozója. 7-9. sz. 152-159. 1.

Somkuti Gabriella: Magyar elnöke van az ISDS Igazgató Tanácsának. /Interju Szilvássy Zoltánnéval/ 10-11. sz. 207-209. 1.

Tóth Tibor: A Megyei Könyvtárigazgatók Tanácsának szegedi értekezlete. /1980. április 29-30./ 5-6. sz. 117-123. 1.

Török Sára: Olaszország "zöld szive" Umbria és fővárosa Perugia. 10-11. sz. 210-211. 1.

/vend/: A Lenin Könyvtár igazgatója a nemzeti könyvtár ágazatközi koordináló szerepéről. 7-9. sz. 167-169. 1.

Vizkelety András: Osztrák és magyar kéziratos állományokat ismertető közös kiadvány tervéről. 5-6. sz. 116-117. 1.

Voit Krisztina: Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve. 1976-1977. /Ismeretítés/ 3-4. sz. 76-77. 1.

MULTUNK, ÖRÖKSÉGÜNK

Fallenbüchl Zoltán: Dr. Lukinich Imre. 7-9. sz. 172-176. 1.

Homor Ferenc: Százötven éve született id. Szinnyei József. 3-4. sz. 72-75. 1.

Wix Györgyné: Szemelvények a Muzi-Moziból. 5-6. sz. 102-107. 1.

ÉPÜLŐ UJ OTTHONUNK

-- 10-11. sz. 215-217. 1.

Vezércikk helyett - egy "uj" rovat elé. 7-9. sz. 176-179. 1.

IFJUSÁGI FÓRUM

Egy elmaradt kirándulás helyett. 10-11. sz. 217-219. 1.

Heltai János: Ifjúsági fórum vagy fiatalok panasznappja? 3-4. sz. 68-69. 1.

Az Ifjúsági fórum kislexikona. 10-11. sz. 222-224. 1.

j-gy: Felbontatlan kérdésekről - nyitottan. 10-11. sz. 220-221. 1.

A KISZ-élet eseményei. 3-4. sz. 65. 1.

Malek Magda - Nagy Zoltán: Tanulmányi kirándulás '79. II. rész. 1-2. sz. 29-34. 1.

Nagy Zoltán - Zircz Péter: Az Ifjúsági Bizottság beszámolója. 7-9. sz. 179-180. l.

Az OSZK KISZ-alapszervezetének akcióprogramja az 1980/81. mozgalmi évre. 3-4. sz. 66-67. l.

Török Sára - Horváth Orsolya: Az olvasószolgálat - belülről. 5-6. sz. 98-100. l.

Új hírek az ifjúsági érdekvédelmi munka területéről ... 7-9. sz. 181-182. l.

Wix Györgyné: Az ifju olvasószolgálati cikkének margójára. 5-6. sz. 100-101. l.

Zana Ferenc: Az Ifjúsági Klub 1979. évi tevékenysége. 1-2. sz. 35. l.

Zircz Péter - Nagy Zoltán: Beszámoló az Ifjúsági Bizottság üléseiről. 3-4. sz. 69-70. l.

Zircz Péter - Nagy Zoltán: Az Ifjúsági Bizottság 1979. december 14-i üléséről. 1-2. sz. 27-28. l.

Zircz Péter - Nagy Zoltán: Az Ifjúsági Bizottság 1980. január 25-i üléséről. 1-2. sz. 29. l.

KIADVÁNYAINK

-- 10-11. sz. 225-228. l.

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

Szente Péter: Mégjegyszer a munkaügyi szabályzatról. /Beszélgetés Milhoffer Alajossal/ 7-9. sz. 182-184. l.

A pártszervezet hírei. 1-2. sz. 41-42. l.; 3-4. sz. 85. l.; 10-11. sz. 229-233. l.

Az OSZK pártalapszervezetének munkaterve 1980. I. félév. 3-4. sz. 25-86. l.

Sonnevend Péter: A június 2-i taggyűlésről. 3-4. sz. 86-87. l.

Szakszervezeti hírek.

Hoffer Rezsőné: Beszámoló az OSZK Társadalombiztosítási Tanácsának 1975-1979. között végzett munkájáról. 3-4. sz. 88-92. l.

Juhász Lászlóné beszámolója az elmúlt öt év szakszervezeti munkájáról. 5-6. sz. 123-127. l.

Szakszervezeti választások. 5-6. sz. 123. l.

A szakszervezeti választásokról 1-2. sz. 42-43. l.

Az SZB 1980. évi költségvetése. 1-2. sz. 43-44. l.

A Társadalombiztosítási Tanács munkája. /Összeáll.: Hoffer Rezsőné - Divényiné Váradi Zsuzsanna/ 1979. IV. negyedév. 1-2. sz. 45. l.; 1980. I. félév. 3-4. sz. 87. l.; 1980. V. 28- - XII. 17. 10-11. sz. 234. l.

Az új tisztségviselők megválasztása. Az OSZK-Híradó újjáalakított szerkesztősége. 5-6. sz. 128-129. l.

Ára: 4,- Ft